

**BIURE D'EMPORDÀ, JOSEP DE
MASDEVALL I SANT LLUÍS DELS
REIALS LLIURAMENTS**

Per MARIÀ BAIG i ALEU

INTRODUCCIÓ

Biure d'Empordà és una petita vila situada a la riba del Ricardell, sobre un vessant muntanyós que encara manté les cicatrius de pedreres de guix que han estat fins fa poc temps en explotació. D'aspecte terrenc, aquesta vila no ha atret massa l'atenció d'historiadors i erudits fins el punt que són molt poques les notícies històriques que sobre la vila apareixen publicades. Per exemple, l'Enciclopèdia Catalana es limita a apuntar que al segle XVII Biure era lloc reial de la batllia de Figueres. Altres autors (1) recullen algunes dades disperses, com ara que la primera menció del poble és de l'any 1233 o que el 1279 es troba esmentada l'*ecclesia de Biure*. Altres dades que s'apunten són que s'hi troben les runes del castell del comte de Torralba i que Bernat d'Avinyó n'era senyor l'any 1463. I poca cosa més podem llegir sobre Biure d'Empordà. Bé, també s'apunta que pot ésser origen del llinatge dels *Biure*, entre els quals destaquen el cavaller Andreu de Biure, més conegut pel cavaller de Sant Jordi, i Josep de Margarit i de Biure. Davant aquest buit historiogràfic creiem que val la pena intentar reconstruir quelcom més del passat d'aquesta vila i del seu castell i creiem important destriar el confusionisme que hi ha en l'origen dels diferents llinatges *Biure*. Tot això agreujat encara pel fet d'haver-hi a Catalunya diversos indrets amb el topònim *Biure*, que complica, doncs, la correcta atribució dels documents.

Josep de Masdevall, de qui també parlarem en aquest article, fou una de les personalitats més interessants entre els figuerencs de finals del segle XVIII. Estudià medicina a Cervera i fou nomenat metge de cambra dels reis Carles III i Carles IV, no oblidant però, en cap moment la terra que el veié néixer. No parlarem aquí de l'activitat científica ni mèdica de Josep de Masdevall (2), sinó de la seva relació amb l'Empordà –en concret amb el poble de Biure d'Empordà– a través de la revisió d'uns interessants projectes de repoblament que pensava portar a terme i que malgrat que no arribessin tots a bon fi ens resulten molt esclaridors cara al coneixement de la nostra història local.

Una de les propietats de Josep de Masdevall a Biure d'Empordà s'estenia als voltants del riu Llobregat, prop del pont de la carretera de Figueres a França, on tenia un edifici anomenat *Hostal Nou*, que fou durant molts anys parada de postes en el recorregut de la diligència de Barcelona a la frontera. Al llarg de la primera meitat del segle XVIII en aquest indret tingueren lloc uns curiosos esdeveniments: Els lliuraments de les reials infantes d'Espanya que es casaven amb prínceps estrangers. Per a cadascuna d'aquestes ocasions es construïa un palauet, marc indispensable per la cerimònia d'acord amb el protocol de l'època. Fou precisament per aquest motiu que Masdevall pensava anomenar la població que pretenia construir en els seus terrenys *San Luis de las Reales Entregas*, en record d'aquells esdeveniments.

En el present estudi veurem en primer lloc algunes dades sobre la història de la vila i castell de Biure d'Empordà i dels seus senyors. A continuació, presentarem alguns documents que ens informaran sobre les cerimònies dels lliuraments de les reials infantes, presentant diversos plànols dels palaus construïts a tal efecte prop de l'esmentat *Hostal Nou*. Descriurem tot seguit la proposta que Masdevall féu al rei per construir allà una nova població i els tràmits que seguí entre els diversos organismes oficials de l'època. Finalment, presentarem en forma d'apèndix els textos íntegres d'alguns dels documents més interessants.

A) BIURE D'EMPORDÀ

Els orígens

El topònim *Biure*, o millor en la seva versió llatina *Bene Vivere*, apareix en diversos indrets de Catalunya i de la nostra comarca (3). La més antiga referència la trobem a la collecció diplomàtica de l'obra *Marca Hispanica* (4), en l'acte de consagració de l'església de Sant Joan ses Closes, terme de Vilanova de la Muga, prop dels estanys de Castelló, l'any 1064. Referint-nos, però, a Biure d'Empordà, la més antiga referència la trobem en el recentment editat cartoral de Santa Maria de Roses (5), esmentat en un document del 13 d'octubre de l'any 1107 que conté el testament d'Eha, qui es fa enterrar a Santa Maria de Roses i disposa dels seus béns. Entre els llegats n'hi ha un a l'església de Sant Esteve de Biure

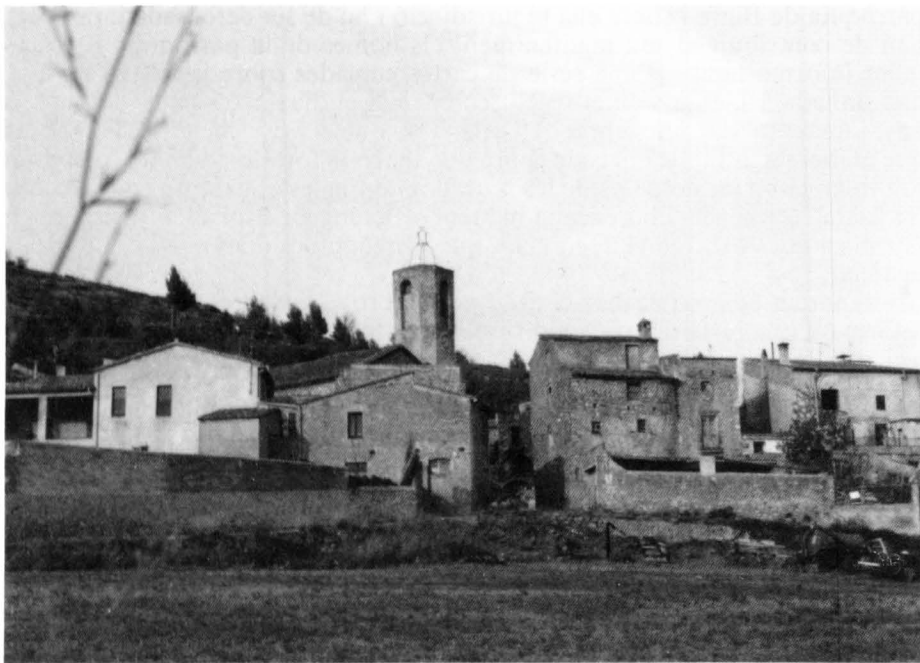
"...Et ad Sci. Stephani de Benevivere solidos II de plata, ed ad capellano cum clericis suis ff II de tritico et ff IIII de ordeo et bestias VI et modio I de vino..."

Després d'aquesta breu –però interessant– menció a Sant Esteve de Biure passem sense més notícies fins l'any 1219, any en què un document de l'arxiu diocesà de Girona (6), datat el 9 d'agost, ens informa que el magnat empordanès Guillem de Cervià reconeixia tenir pel Bisbe els delmes de les parròquies d'Albanyà, Sant Llorenç de la Muga, Terrades, Figueres, Pont de Molins, Biure, Hortal, Llers, entre d'altres. Això no vol dir, però, que la senyoria de Biure recaigués en Guillem de Cervià, que era només arrendatari dels delmes. Probablement en aquesta època Biure d'Empordà era lloc reial, igual que Figueres, vila a la qual estaria molt lligat com veurem més endavant.

El 25 de març de l'any 1226 un personatge anomenat *Arnalli de Benviure* signa entre els testimonis d'un document de venda d'un mas al terme de Navata (7). Ignorem si aquest personatge té res a veure amb Biure d'Empordà. Creiem, però, que pot ésser més aviat un membre del llinatge Biure vinculat al desconegut castell de Biure de Queixàs, terme de Cabanelles (8).

El 21 de juny de 1267 el rei Jaume I va atorgar la Carta Pobra a Figueres (9). Aquest transcendent fet representà per a la vila de Figueres la introducció d'una gran quantitat d'avantatges fiscals, jurídics, econòmics i socials, encara que hem de reconèixer que el motiu principal del potenciament de la vila de Figueres fou la complicada situació política entre el rei i els senyors feudals empordanesos, especialment els enfrontaments amb el comte d'Empúries. Uns anys més tard, concretament el 15 de gener de 1294, el rei Jaume II confirmà i amplià els privilegis de la Carta Pobra de Figueres. Entre altres coses, el que més ens afecta ara és la inclusió de Biure d'Empordà en la Batllia de Figueres. A partir d'aquest moment la història de Biure queda lligada a la de Figueres. D'altra banda, aquesta inclusió sembla pressuposar que en aquells moments la població de Biure era lloc reial, no pertanyent a cap senyor feudal.

Després d'aquest fet, tenim alguns documents que ens parlen dels delmes de la parròquia de Sant Esteve de Biure, que van canviant de mans. Així, sabem que el dia 11 de maig de l'any 1303 el bisbe Bernat de Vilamarí firmà a Ponç d'Avinyó, cavaller, i a la seva esposa Blanca, la donació del delme de Biure que li ha fet Guillem de Cistella, cavaller (10). Uns anys després, concretament el dia 5 de juliol del 1318, el bisbe confirmà aquesta donació

F1. Biure d'Empordà en els nostres dies.

especificant, ara, en el nou document que Ponç era fill de Bernat d'Avinyó (11). Un any després, el 26 d'octubre del 1319, trobem que el vescomte Dalmau de Rocafort reconeixia tenir pel bisbe els delmes de Llers, Molins, Hortal, Olmells, Sagueró, Cistella, Figueres i Biure (12). I encara el 28 de desembre d'aquest mateix any, el bisbe firmà a Guillem de Cistella tot el delme de Figueres, un terç del de Cistella, un quart del d'Avinyonet i els de Llers i Biure que tenia subinfeudats a diversos personatges (13). Finalment, un document de l'any 1328 ens parla del domer de la parròquia de Biure, que es deia Ramon Agut, en una acta de venda d'una vinya a Pere Celler de les Escaules (14).

Sense notícies més concretes sobre Biure d'Empordà arribem a l'any 1375. Hem trobat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó un document (15) molt interessant datat a Lleida el 20 de febrer de 1375, que ens il·lustra sobre alguns punts desconeguts sobre Biure la seva parròquia i el seu castell. El document fa referència a un llarg assumpte que enfrontava els homes del lloc de Biure i la vila de Figueres. Els de Figueres afirmaven que els homes de Biure havien de contribuir i pagar en les obres de la muralla i de les tanques de la vila de Figueres. El document, molt complex de redacció, fa referència a una carta enviada pel rei a Bernat de Taravans, procurador fiscal de la cúria de Figueres, on es parla del privilegi del rei Jaume II a la vila de Figueres datat a Barcelona el 13 de gener de 1294 segons el qual diversos llocs, entre ells Biure, eren del terme de Figueres i havien de contribuir a pagar les despeses de les obres de les muralles i tanques de la vila. Per l'altra banda, els homes de Biure afirmen que tenen una fortalesa que han de conservar i, per la seva banda, Guillem d'Avinyó assegura que té la seva fortalesa situada a la

parròquia de Biure i sobre ella té jurisdicció i ha de ser defensada i, per tant, han de contribuir al seu manteniment els homes de la parròquia. El document informa també d'una sèrie de cartes cursades sobre la mateixa causa, una donada a Lleida sota el segell secret reial el dia 15 de gener del mateix any, i una altra del 8 de febrer. Afegeix el rei que el privilegi antic fou abolit i que atenent a la súplica dels de Biure que tenen la fortalesa han de contribuir mínimament a les despeses de les muralles de Figueres, excepte en el cas que fos castell termenat. El rei acaba manant a Berenguer Espigoler, jurisperit de Girona a qui va dirigit el document, que convoqui les dues parts i que es faci justícia.

Ignorem com va acabar el litigi però de totes maneres el document ens informa d'una sèrie de coses molt interessants. A part de confirmar el privilegi que ja hem comentat de l'any 1294, ens informa de l'existència d'un castell a Biure i que Guillem d'Avinyó n'era el seu senyor. Per tot això, en aquest moment pot ésser interessant trencar l'evolució cronològica que hem portat fins ara i recopilar dades sobre aquesta família empordanesa, els Avinyó.

Els Avinyó i els Molins, cavallers empordanesos.

Hem de lamentar la greu mancança d'estudis sobre la petita noblesa empordanesa: els Vallgornera, els Cistella, els Molins, els Avinyó, i tantes altres famílies. Les dades —poques i esparses— que aportem tot seguit les hem extret de les col·leccions documentals que hem pogut consultar: els pergamins de la Mitra (16), els documents del convent del Carme de Peralada (17), la col·lecció documental dels Remences (18), el cartoral de Santa Maria de Roses (19), els documents de Santa Maria de Lladó (20), a més de les sèries clàssiques com Marca Hispanica (21), de dades de l'arxiu del palau de Peralada i altres obres que anirem esmentant. No són, per tant, dades de sèries documentals continuades ni tan completes com voldríem. Notem que en el segle XVIII la família Avinyó està molt vinculada a la vila de Peralada i a l'arxiu del palau de Peralada s'hi troba abundosa documentació familiar (22). És un període, però, molt posterior al que ens interessa en aquest moments.

De l'any 1104 trobem la signatura d'un tal *Berengarii Raimundi de Avinione* en una definició de Bernat Adalbert de Navata a Santa Maria de Vilabertran (23). De l'any 1128 trobem la signatura de *Raymundo Adalberti de Avinione* en una acta de concòrdia entre el comte de Barcelona i Ponç Hug comte d'Empúries, juntament amb altres cavallers com Arnau de Llers (24). La vinculació de la família Avinyó amb la vila de Peralada es reflecteix en un document del 22 d'abril del 1172 on Pere de Freixa i Perreda, esposos, venen a Pere Poc un mas a Peralada, que tenen per Pere d'Avinyó i la seva esposa, per 60 sous (25).

El possible origen del llinatge Avinyó a la vila d'Avinyonet de Puigventós, dita simplement *Avinyó* en aquells anys, ens ve suggerit per un document del 27 de juny de l'any 1204, transcrit per Pere Vayreda (26), on es diu que Arnau, prior de Lladó, concedeix a Bernat d'Avinyó l'usdefruit de les possessions de Vilamalla i Sant Esteve d'Avinyó que el mateix Bernat havia donat al monestir de Lladó. Uns anys després, el 25 de març del 1226, un document d'homenatge d'Arnau de Navata al bisbe de Girona esmenta Bernat d'Avinyó (27).

D'altra banda, el 2 d'abril de l'any 1271 Jaume de Vallgornera vengué a Guillem d'Avinyó el delme de les Costes de Peralada per 2.100 sous (28).

F2. Restes, escasses i malmeses, del que fou el castell de Biure d'Empordà.

Ja del segle XIV trobem diverses dades sobre els Avinyó que gairebé ens permeten d'establir una genealogia. Comencem per Bernat d'Avinyó, i el seu fill Ponç, posseïdors –com ja hem comentat– els anys 1303 i 1318 de part del delme de Biure. Sabem, també, que Ponç estava casat amb una tal Blanca. D'altra banda, la vídua de Bernat d'Avinyó, Guillema, reconegué tenir per Bernat de Closa la meitat del delme de Sant Miquel de Solans, en un document (29) del 26 de novembre del 1315.

D'altra banda, el 9 d'abril de l'any 1317, un tal Simó d'Avinyó, cavaller de Llers, firmà la meitat del delme del Vilar, de Sant Llorenç de la Muga (30). Aquest Simó estava casat amb Blanca de Molins i actuava de vegades com a procurador de la seva esposa, presumiblement hereva del llinatge Molins. Així, actuant com a procurador de Blanca, Simó reconeixia tenir pel bisbe el delme del Far d'Empordà, en un document (31) amb data del 29 de desembre de 1318.

El llinatge de Molins té un llarg historial per terres empordaneses. Un tal Guillem de Molins signà el 8 d'abril del 1204 com a testimoni en un document de definició de Berenguer de Terrades al monestir de Santa Maria de Roses (32). Uns anys més tard, el 18 de gener de l'any 1279, Sibilla, vídua de Dalmau de Molins (*Dalmacii de Molendinis, militis*), féu cessió al seu fill Guillem d'un mas a Cantallops (33). A l'any següent, el dia 11 d'agost del 1280, el bisbe Bernat de Vilert firmà per 50 sous a Saurina (?), vídua de Dalmau de Molins, i al seu fill Guillem una part del delme de Vilamalla i un terç del del Far (34). Ignorem el parentiu entre Blanca de Molins, esposa de Simó d'Avinyó, i l'esmentat Guillem de Molins, però el cert és que el patrimoni dels Molins passà als d'Avinyó.

A partir d'aquest moment, i a causa de les escasses dades de què disposem, la genealogia dels Avinyó resulta molt confusa. Apuntem un document del 1339 pel qual l'abadessa Esclaramunda i les canongesses de Sant Bartomeu de Bell-lloc s'obliguen a pagar al bisbe 10 sous de cens pel delme de Torts rebut de Bernat Guillem d'Avinyó (35). Apuntem que aquest nom compost pot ésser la clau per comprendre alguns documents aparentment referits a persones diferents.

El 16 d'agost de l'any 1340 Guillem d'Avinyó vengué a Simó d'Avinyó per lliure i franc alou tots els fruits i beneficis que obtenia de la parròquia de Sant Esteve de Cantallops (36). Apuntem que en el document s'especifica *ego Guillelmus de Avinione, de Biura, miles*. És un primer document que ens relaciona els Avinyó amb la vila de Biure.

En l'any 1342 Guillem d'Avinyó signa com a senyor de Molins en un document mitjançant el qual Pons Colomera de Cantallops es fa home propi i sòlid seu (37). L'any següent, Bernat Bosc, de Molins, parròquia de Llers, es fa home propi i sòlid del venerable Guillem d'Avinyó, senyor de Molins (*venerabilis Guillermi de Avinione, domini castri de Molins*) (38). La data és de 28 de setembre.

Dos documents datats el 4 de febrer de l'any 1359 i escrits per Pere *Salacupi*, notari de la Jonquera, ens plantegen un interessant dilema. En el primer, Ramon Calveroles i la seva muller Elisenda de Cantallops es fan home i dona propis i sòlids de Simó de Molins (39). En el segon, Ramona, muller de Guillem de Colmera, de Cantallops, es fa dona pròpia i sòlida de Simó d'Avinyó. Es tractaria, doncs, del mateix personatge? Així ho insinua un document de l'any 1432 on anomena Simó d'Avinyó *àlias de Moles* (41).

Pel que fa referència la senyoria del castell de Molins, Simó d'Avinyó tingué una filla, Joana, casada amb Francesc Oliver, senyor de Gualta. Ens ho diu un document datat el 7 de febrer de 1404 pel qual Bartomeu Roquer, de Cabanes, reconeix ser home propi i sòlid de Joana, muller de Francesc Oliver (42). D'aquest document transcrivim

"...venerabilis Francisci Oliverii, domini loci de Gaulta, filieque et heredi universali venerabilis Simonis de Avinione, domicelli, quondam, licet absentii..."

Sabem també, pel document que hem esmentat datat el 12 d'agost del 1432, que Joana havia estat casada en primeres noces amb Gaufred de Vilarig i que tenia d'aquest matrimoni un fill de nom Gaufred.

El llibre de racionaris de la vila de Llers (43), escrit al segle XVIII per Gregori Palliser, anota referint-se al castell de Molins

"En la senturia de 1300 ne foren senyors, Guillem d'Avinyó, Ponç d'Avinyó i després altre Guillem d'Avinyó fill de dit Pons. En la centuria de 1400 ne era Señor de Honor. Oliveras de Gualta, y ultimament ne fonch señor com vuy també sen troba lo Vescompta de Rocavertí, Barò de Llers per rahó de casament feren ab una filla de dit Oliveres".

esquema que, a grans trets, coincideix amb les dades que hem apuntat abans, mancant-hi, però, el casament de Joana, filla de Simó d'Avinyó, amb Francesc Oliver, que ocasionà el pas de la senyoria del castell de Molins dels Avinyó als Oliver i, després, als Rocavertí.

Tornant a Biure d'Empordà, trobem, finalment, que l'any 1371 Guillem d'Avinyó, *domicellus*, de Biure, defineix a favor de Garsenda, filla de Pere de Pont, de Biure, de tots els drets que pugui tenir sobre ella com a dona pròpia i sòlida per la qual definició reconeix haver rebut sis sous (44).

Els Avinyó, senyors de Biure d'Empordà.

Repasats els antecedents genealògics de la família Avinyó, almenys els que hem pogut trobar en les fonts consultades, podem analitzar alguns documents que ens parlen molt més explícitament de la senyoria de Guillem d'Avinyó sobre el castell i terme de Biure.

Si a l'any 1375 els conflictes venien del costat de la vila de Figueres i Guillem d'Avinyó tenia cura de fer valer els seus drets, ara, a l'any 1407, el mateix Guillem d'Avinyó (o un seu fill homònim, no ho sabem) haurà d'enfrontar-se amb la poderosa família Rocabertí. Hem trobat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó un parell de cartes escrites pel rei Martí l'Humà que fan referència a aquest afer.

El 10 de febrer de 1407, el rei Martí des de València escrigué una carta (45) dirigida al veguer de Girona, al batlle i al jutge ordinari de la vila de Figueres i a altres autoritats acusant rebuda d'una carta del batlle i jutge ordinari de la vila de Figueres i altres informacions sobre actes d'enantaments i presons d'homes i de bestiar fets per part del noble mossèn Guerau de Rocabertí, tutor del noble en Dalmau, vescomte, i alguns oficials i altres persones del vescomtat de Rocabertí, dins els termes del castell i parròquia de Sant Esteve de Biure, de la batllia de Figueres, en perjudici i dany de la jurisdicció de l'esmentat castell que pertany a en Guillem d'Avinyó, donzell, juntament amb la parròquia. El document especifica, també, que ambdues coses, castell i parròquia, les té pel rei i pels seus predecessors els reis d'Aragó, mitjançant una carta de gràcia venuda i empenyorada, encara per raó d'una salvaguarda i protecció posada pel rei que ha estat trencada i violada pel oficials i altres del vescomtat i bandejaments fets pel noble mossèn Guerau dels homes del castell, parròquia i terme de Biure.

El rei, assessorat pel conseller i jutge de la cort, micer Pere Ferrer, llicenciat en lleis, determinarà escriure a mossèn Guerau de Rocabertí i als seus oficials manant-los que immediatament cancel·lessin i anul·lessin totes les empires, actes i enantaments per ells fets en els termes del castell i de la parròquia i paguessin i indemnitzessin els homes fets presoners.

El document no acabà, però, amb els problemes perquè el 13 d'agost el rei envià un nou escrit (46) a Pere de Llebià, donzell, habitant a Torroella de Montgrí, perquè convoqués les dues parts i, un cop situats en el lloc que estava en litigi, ocularment veiessin els termes i límits que es qüestionaven i assessorat per jurisperits informés amb diligència.

Realment els documents no deixen dubtes de la veracitat de la senyoria del castell i parròquia de Biure per part dels Avinyó. Més i tot, diu que aquesta senyoria s'originà en data reculada, malgrat que no dóna detalls concrets ni hem pogut trobar documents explícits. Per contra, uns anys després dels fets, concretament el 20 de juny de 1450, un document de la col·lecció de la Mitra ens parla explícitament de Guillem d'Avinyó, senyor de Biure (47).

D'altra banda, en l'obra *Els Castells Catalans* (48) se'ns informa que Galcerà de Cartellà, senyor de Falgons i Granollers en el bisbat de Girona, casà amb Agnès, filla de Guillem d'Avinyó, senyor dels castells i termes de Biure i de Mont-Roig en l'Empordà. No s'especificuen les dates però coinci-

F3. Façana de l'Església de Sant Esteve de Biure d'Empordà. La data en la llinda és del 1702.

deix amb la segona meitat del segle XV. Així mateix, Santiago Sobrequés anota (49) que Bernat d'Avinyó era senyor de Biure l'any 1463.

Fins aquí les dades que hem pogut esbrinar sobre el castell i terme de Biure d'Empordà a l'edat mitjana. Ignorem la successió de Bernat d'Avinyó i què passà amb el castell. Hem de saltar al segle XVIII on sabem que els drets sobre el castell de Biure eren del comte de Torralba, tal i com veurem més endavant.

Quant al nombre d'habitants de Biure d'Empordà, Botet i Sisó apunta que l'any 1359 Biure comptava amb 15 focs. El cens de l'any 1553 assignà a Biure d'Empordà 7 focs laics més un de capellans (50). Ja al segle XVIII, concretament l'any 1708, el manuscrit d'Aparici (51) atribueix a Biure 28 cases. Dades dels anys 1716 i 1719 apunten que hi ha 32 cases. El cens de l'any 1719 assignà a Biure d'Empordà 111 habitants. Uns anys després el cens del comte de Floridablanca (52) de l'any 1787 assignà a Biure d'Empordà *Realengo de la Baylia de la Villa de Palamós* (?) un total de 185 persones repartides com 110 solters, 60 casats i 15 de vidus. Quant als oficis, hi ha un capellà, 4 llauradors, 29 jornalers, 12 criats més un dependent de Creuada. Ja el segle XIX, el cens del 1860 atribueix a Biure 700 persones, el màxim en el seu desenvolupament (53)

Com hem ja apuntat, en el segle XVIII els Avinyó apareixen decididament establerts a Peralada. Precisament en el claustre del convent del Carme d'aquesta vila hi ha un sepulcre dels Avinyó datat, però, del segle XIV, amb la següent llegenda (54)

"IN HOC TUMULO: SUNT OSSA DALMACII DE AVINIONE QUONDAM: ET DOMINE MASSILLIE EIUS MATRIS: ET BERNARDI DE VICO PATRIS IPSUS MASSILLIE: QUI DALMACIUS CONNSTRUI: MANDAVIT: HANC CAPELLAM: ET TRIA BENEFICIA SACERDOTALIA: EIUS MANDATO SUNT FUNDATA: IN ALTARI: SANCTE: MARIE: IN ECCLESIA SANCTI MARTINI: ULTRA ALIA BONA: QUE FIERI VOLVIT: ET MANDAVIT: ET OBIIT: ANNO DOMINI: M:CCC:XX:III: KALS SEPTEMBRIS:"

Malauradament les dades de què disposem ara per ara no ens permeten de fer un quadre genealògic complet de la família Avinyó. La relació amb la senyoria dels castells de Molins i de Biure resulta, tanmateix, ben provada.

Hem de fer referència, també, al llinatge –o llinatges– Biure. A part de l'esmentat *Arnallí de Benviure* que, com ja hem comentat, signà un document l'any 1226 tenim, ja en ple segle XIV, Guillem de Biure, de Sant Joan de les Abadesses, fill de Ponç de Biure i posseïdor del delme de Borrassà (55). També d'aquest segle tenim documentats els priors de Santa Maria de Lladó Ramon I i Ramon II de Biure (56), així com Arnau de Biure, prior de l'Hospital. En el segle XV trobem al cavaller Andreu de Biure, senyor de Sant Jordi Desvalls que intervingué activament en la guerra i la política de l'època. Ja a tombants de segle tenim documentada Sibilla de Biure, muller de Pere I de Darnius i Bellvís, que era fill de Gracià d'Artés i de Darnius mort l'any 1445, senyor de Darnius, i de la seva esposa Damieta de Bellvís (57). El seu fill, Pere II de Darnius i de Biure fou senyor de Mont-roig, Darnius, la Vajol i les Illes i casà amb Cecília del Viver. Hem d'assenyalar que en cap moment, malgrat la proximitat geogràfica dels llocs, els senyors de Darnius i Mont-roig –d'una llarga història en la nostra comarca– apareixen com a senyors de Biure d'Empordà. Finalment, el cavaller català Josep de Biure i de Margarit (realment Josep de Margarit i de Biure) és descendent –de part paterna– de la nostra comarca, concretament dels Margarit, senyors del Castell d'Empordà. El cognom Biure, però, ve de la seva mare, Beatriu de Biure de Vilanova i Desvern, senyora de la baronia de Vallespinosa, a la Conca de Barberà, municipi de Santa Perpètua de Garà (58).

B) ELS REIALS LLIURAMENTS DE LES INFANTES

Els preparatius

Es conserva a l'*Archivo Histórico Nacional* secció *Estado*, un lligall (59) amb la documentació –especialment cartes– que generà el lliurament de la reial infanta *María Antonia Fernanda de Borbón*. Dins del lligall destaca un conjunt de plànols que detallen el palau que es contruí prop de l'*Hostal Nou*, terme de Biure d'Empordà, com a marc de la cerimònia. Aquest és l'únic dels reials lliuraments que tenim ben documentat malgrat que els documents de Masdevall ens assegurin que foren diversos els lliuraments allà mateix realitzats.

La infanta *María Antonia* (1729-1785) era la filla petita del rei Felip V i de la seva segona esposa Isabel de Farnesio. La infanta, de 21 anys, anava a Torí per casar-se amb Victor Amadeu, duc de Savoia, que esdevindria uns anys més tard rei de Sardenya amb el nom de Victor Amadeu III. Fills seus foren els qui regnarien amb els noms de Carles Manuel IV, Victor Manuel II i Carles Fèlix. Filles del matrimoni foren les princeses Maria Josephina i Maria Teresa, casades respectivament amb els reis de França Lluís XVIII i Carles X.

El 28 d'abril de 1750 el rei Carles III comunicà oficialment a la reial audiència de Catalunya el casament de la seva germana la infanta Maria Antònia amb el duc de Savoia (60)

“Aviendose ajustado el Casamiento de la Infanta D.ª Maria Antonia, mi muy chara y muy amada Hermana, con el Duque de Saboya, Hijo primogenito del Rey de Cerdeña, y en su consecuencia celebradose el Desposorio en el Palacio del Buen Retiro, el dia doze de este mes, os lo participo, por la seguridad que tengo del regocijo, con que vuestro celo y amor a mi servicio celebrará esta noticia. De Aranjuez a veinte y ocho de Abril de mil setecientos y cinquenta. El Rey”.

Després de la cerimònia de les esposalles, la infanta havia de viatjar fins a Torí per la boda. Per això es formà una comitiva que acompanyaria la infanta, composta per nobles com el duc de Medinaceli o el marquès de les Balbases, acompanyats del seguici oportú. Aquesta comitiva devia acompanyar la princesa pel territori espanyol fins a la frontera on tenia lloc el reial lliurament, passant llavors la custòdia de la infanta a la comitiva italiana que venia a buscar-la. Aquesta cerimònia tingué lloc, tal i com era acostumat, en el terme de Biure prop de l'*Hostal Nou*.

El moviment de la comitiva reial era d'una gran complexitat. Al llarg del territori català, el capità general de Catalunya, el marquès de la Mina, acompanyà el seguici i envià una carta –quasi diàriament– a Madrid, concretament al secretari d'estat *José de Carvajal y Lancaster* (1698-1754), donant compte de tot el que succeïa al llarg del recorregut.

Com a mostra de l'enrenou que suposava el trànsit de la comitiva transcrivim unes ratlles d'una petició a la reial audiència de Barcelona feta per l'ajuntament de la vila de Cervera (61)

“Certifico que por el Ayuntamiento de la ciudad de Cerbera del Principado de Cataluña se acudió ante los señores de él con una petición exponiendo que por orden del Capitán general comunicada al Corregidor de aquella ciudad de que presentaba copia autorizada, se le

mando que con el Ayuntamiento y por el motivo de que tenia que transitar por ella la Serenissima Señora Infanta Dª Maria Antonia se aplicassen á discurrir y establecer los medios que acreditassen a su Real Persona el celo particular y alboroto publico en cuyos terminos se hallaba el Ayuntamiento en la precision de hacer diferentes gastos para las demostraciones y regocijos correspondientes no teniendo para ello fondos algunos por estar aplicados la mayor parte a la paga y satisfacci6n de los Acrehedores seg6n la concordia aprobada por el Consejo y lo que restaba no alcanzaba para la paga de salarios...”

Segueix el document amb la súplica de llicència per desviar els fons reservats per pagar els creditors durant tot un any per a les celebracions, cosa que fou autoritzada estipulant-se, però, que serien sis mil reals de velló. El document és del divuit d'abril del mateix any. Sense insistir més en el tema no deixa de ser curiós notar com és per ordre del capità general que s'han de fer les celebracions en la vila de Cervera, la fidelitat del qual als filipistes durant la llavors encara no llunyana guerra de Successió ha estat tan ressaltada.

El palau dels reials lliuraments

Tornant a la cerimònia del lliurament de la infanta, el dia 11 d'abril el marquès de la Mina envià la següent carta (62)

“Mui señor mío, informè a VE por mi anterior que hiva a reconocer y dar impulso a las obras de la frontera: con efecto hallé atrasado el Palacio de entregas, porque los temporales de aquel Pays han sido remora de los trabajos, pero é dispuesto que se aumente el numero de Carpinteros, y demás artifices y con esta providencia confio que estè concluhido al arrivo de la Infanta, aunque es mucha maquina para plazo tan limitado. Tambien he variado el alojamiento de SA en La Junquera, y és quanto se me ofrece decir a VE cuia vida que Dios felices años”.

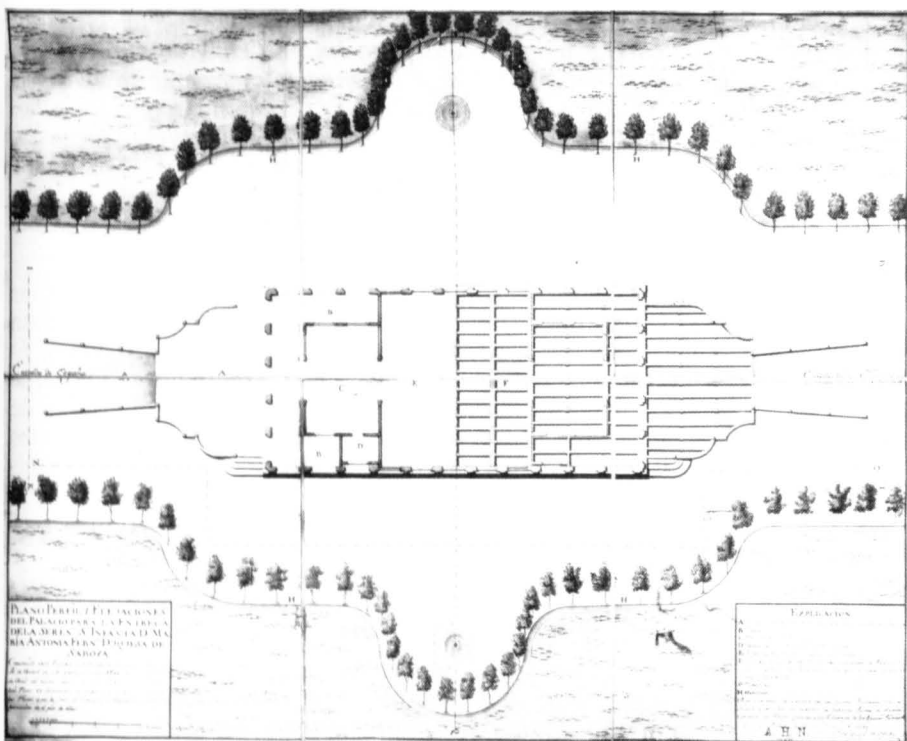
Com era el palau dels lliuraments? On estava construït? El mateix Josep de Masdevall en un memorial al rei, que més endavant comentarem, explica que té una propietat anomenada *Hostal Nou*, en el terme de Biure, prop del pont nou sobre el riu Llobregat i que (63)

“Que en dicha Ondonada y Pais, se levantaban à veces unos aires del Norte tan impetuosos, que habia ya sucedido en tiempo de la Señora Infanta de España que casó con el Principe de Saboya, el que derribase el Real Palacio que en tales ocasiones se construie de madera sobre cimientos de mamposteria y en terreno del suplicante, y obligase à executar otro de nuevo”.

Quant a l'aspecte del palau, disposem d'uns plànols detallats (figures 4 i 5) amb la planta i una sèrie d'alçats fets des de diferents angles que ens donen una bona imatge de l'edifici.

El primer plànol (figura 4) porta un requadre en el qual es pot llegir textualment (64)

“Plano perfil y elevaciones del Palacio para la entrega de la Serenissima Infanta D. Maria Antonia Fernanda Duquesa de Saboya. Construido entre Figueras y La Junquera el cual se empezó en 20 de marzo de este presente año de 1750 y se concluyó en 8 de maio del

F4. Plànol detallant la planta del palau del reial lliurament de la infanta María Antonia de Borbón, l'any 1750 construït prop de l'Hostal Nou, terme de Biure d'Empordà (AHN, Estado).

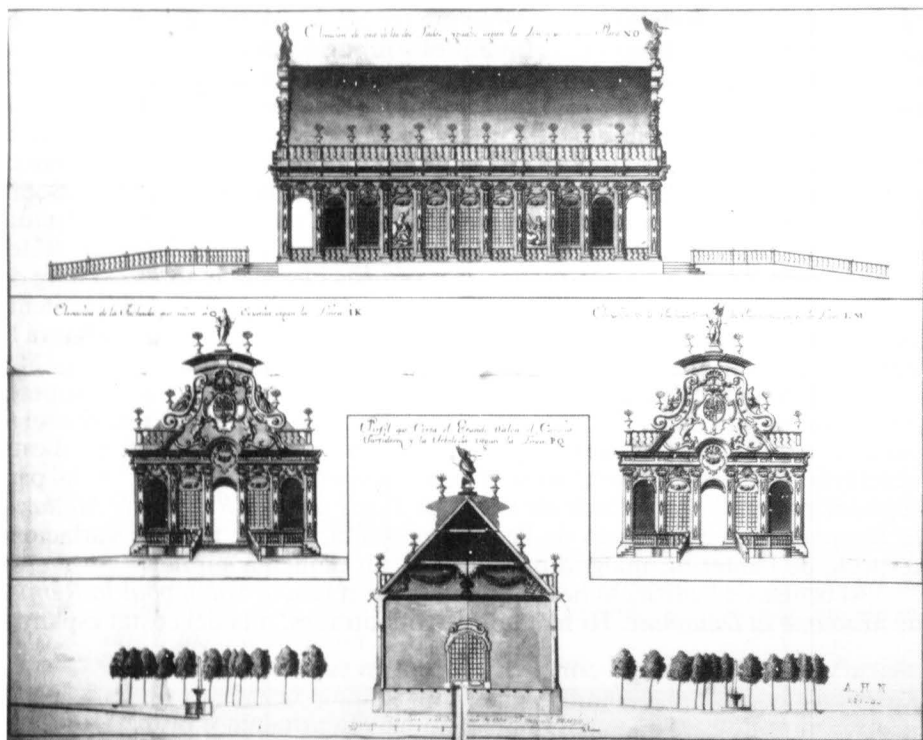
mismo, vispera de dicha entrega en la mitad de cuio plano se demuestra la disposición y repartimento de las Plazas y en la otra el cimientto para la formación de ellas”.

El plànol està signat per *Miguel Marín*. Aquest fou un enginyer militar, a més d'arquitecte, que intervingué activament a Catalunya al llarg del segle XVIII. Així sabem que l'any 1737 era tinent coronel d'enginyers, i enginyer en cap dels exèrcits i places de SM en el principat de Catalunya. A partir del 1743 el veiem treballant en les obres del port de Barcelona i a partir de 1751 també en la construcció de la Universitat de Cervera (65).

Aquests plànols, però, foren dibuixats en realitat després de la construcció del palau del lliurament. Una carta del marquès de la Mina datada poc després dels esdeveniments, concretament del 29 de juny del 1750, diu (66)

“Mui. Sr. mio. No se ha podido hasta aora conluhir el plano del Palacio de las entregas que remito a V.E. en perspectiva y en perfil y también debuelbo el de la Delphina que me embió para modelo”.

El primer plànol (figura 4) mostra la planta del palau. Aquesta era bàsicament rectangular, amb una entrada a cadascun dels extrems més allunyats, una cara al costat espanyol i l'altra al costat de França. Aquestes entrades

F5. Diferents alçats del palau del reial lliurament de la infanta María Antonia de Borbón (AHN, Estado).

porten les llegendes *Entrada de España* i *Entrada de los Piamonteses* respectivament. Cada entrada estava formada per una curta escalinata i un pòrtic.

A l'interior, hi havia en el centre un gran saló, dividit també en dues meitats, una per a cada comitiva. En el plànol podem llegir a cadascuna de les meitats (lletres E i F de la figura) *Mitad del Salón grande para la Entrega, i La otra mitad de dicho Salón así a la parte de Francia y que ocuparon los Piamonteses con igual número de personas a las antecedentes*.

Entre les respectives entrades i el saló principal hi havia una sala més petita, una per cadascuna de les dues comitives. Des d'aquest saló s'accedia a un reservat. Podem llegir en el costat espanyol *Salon para los Españoles i Retrete para la Serenísima Sra Infanta*.

A més, tot al voltant del palau hi havia uns jardins, la *arboleda*, amb un parell de brolladors. En els plànols es poden veure fins i tot les conduccions d'aigua previstes per aquest fi.

El més espectacular del conjunt, però, devia ésser la decoració. En el plànol es llegeix

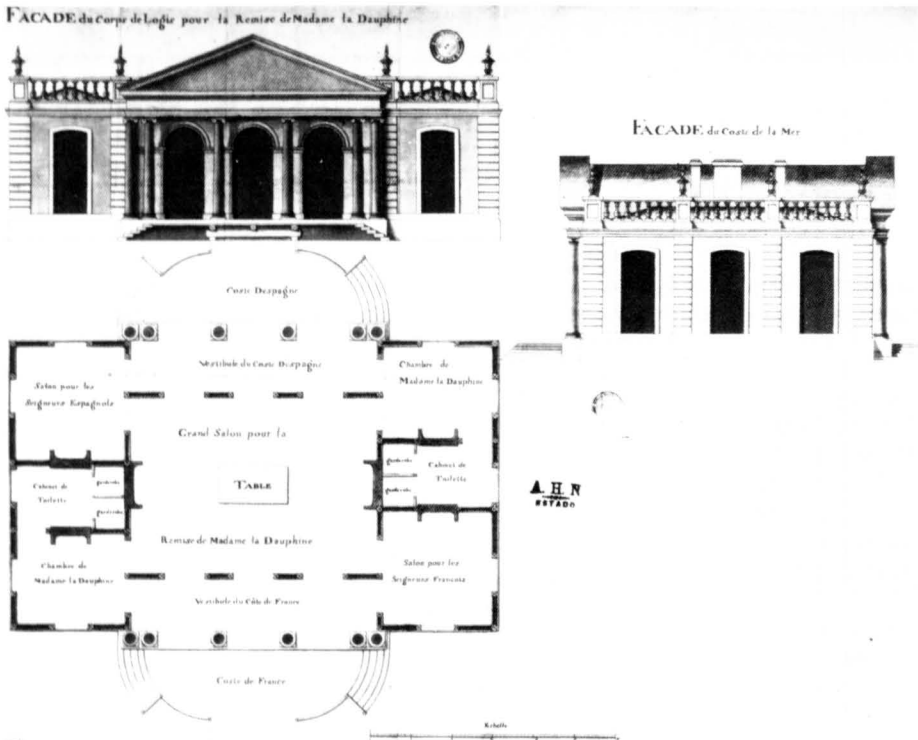
"Nota, que todos los ornamentos de las quatro fachadas son de relieve, y de estos has doradas las tarjetas, leones de la cornisa del Salon Grande, y los ocho marcos de las 4 puertas principales".

El segon plànol (figura 5) mostra amb tot luxe de detalls aquestes façanes des de diferents punts de vista. En aquests dibuixos s'aprecia la recarregada ornamentació del conjunt, on no hi mancaven tota classe de figures i detalls florals.

La teulada de l'edifici mostra una estructura a doble pendent, disposada longitudinalment. A cada banda, davant les entrades respectives hi apareix una porxada. Sobre la porta un gran escut amb les armes de cada país. Sobre de tot s'hi veu una figura esculpida amb conjunts d'ornamentació floral a tots els angles. Tota una barana de columnetes segueix la part superior de les façanes, fent joc amb les que tanquen les rampes i escales d'accés. Al llarg de l'edifici uns finestrals donen llum a l'interior, alternats amb alguns elements decoratius. Al peu del plànol, compost per quatre alçats diferents, hi figura la signatura de *D. Miguel Marín*, amb la data de 15 de juny de 1750.

Un tercer plànol (figura 6) acompanya els dos anteriors, aquest, però, sense data ni signatura. Es tracta del plànol d'un edifici que serví de model al palau i que és en tot similar però escrit en francès. L'edifici és d'estil neoclàssic, molt més sobri, sense l'enfarfegament de l'anterior. A la part superior podem llegir *Facade du Corps de Logis pour la Remise de Madame la Dauphine*. La distribució de l'edifici presenta, també, algunes variacions respecte de l'anterior, malgrat que segueixi un esquema similar.

Al centre de l'edifici hi ha un saló anomenat *Grand Salon pour la Remise de Madame la Dauphine*. Hi ha també dues entrades, una del costat espanyol

F6. Plànol del palau que serví de model al palau del reial lliurament de la infanta Maria Antonia de Borbón (AHN, Estado).

i una altra del costat francès, un *Salon pour les Seigneurs Espagnols*, i un *Salon pour les Seigneurs François*, la *Chambre de Madame la Dauphine*, i el *Cabinet de Toilette*.

Disposem de poques dades per situar històricament l'edifici i per conèixer el seu emplaçament geogràfic, però si recordem que a França el tractament de Delfí el rebien els primogènits dels monarques, podem aventurar que possiblement es tracti del lliurament de la princesa Elisabet (1727-59), filla gran de Lluís XV de França i Maria Leczczyńska, que es va casar l'any 1739 amb el príncep Felip de Borbó (1720-65).

La cerimònia

La correspondència enviada pel marquès de la Mina al secretari d'Estat a Madrid ens informa puntualment de la cerimònia desenvolupada al palau del lliurament, prop de l'*Hostal Nou*. D'una carta datada a Figueres el 9 de maig de 1750 extraiem (67)

"La Casa en que se executò me parece que ha merecido aprovaciones y mandarè que se deshaga luego, y se lleve a Gerona lo que pueda aprovecharse de madera y Yerro.

Recibieron à S.A. por la parte que miraba nuestro terreno, dos Batallones de Guardias Españolas, el regimiento de cavalleria de calatrava y el de dragones de Numancia toda tropa lucida, puesta en dos a las que hicieron la espontonada.

Por la parte que miraba à Piemonte, no passò ninguna Partida, ni se estableció una Centinela desseandolo assi el Cavallero de Ossorio à quien se ofreció dificultad en que las Guardias de corps se presentasen en la Sala de entregas, y haviendomelo propuesto, le respondi que no lo discurría justo pero que lo tratase con el Marques de los Balbasses a quien tocaba lo que era etiqueta de palacio".

Més endavant informa que els equipatges de la infanta i seguici eren nombrosos i rics mentre que els dels piemontesos només *decents*, i que els regals distribuïts per part del rei de Sardènia eren bons i proporcionats a la cerimònia. Quant a la infanta (68)

"Estubo la Infanta enternecida aunque mui en si al momento de Separarse de la familia española y partio à la Junquera, donde mañana conforme la orden del Rey, irà toda à despedirse y yo la seguiré".

Referent als invitats a la cerimònia, la carta ens informa d'alguns dels presents

"Le diò de comer el Marqués de los Balbases con obstentación y también tubieron messas la duquesa de Medinaceli, y el Duque de Medina Sidonia que se llenaron del numerosso concurso de oficiales y Nobleza que à ver esta funcion se han juntado de muchas partes, y se dedicaron estos personajes, las damas y todos en general al cortejo, y al agasajo de los Piemonteses, que volvieron gustossos, y creo que admirados de la magnificencia que obsservaron".

Acaba explicant les darreres disposicions donades

"Se obsservarà en la frontera si trahen tropa los franceses a recibir la Infanta, y donde la situan, de que informarè segun resulte y ya sabe VE que de las del Rey no passarà un soldado de la Junquera".

En el mateix lligall s'hi troben algunes altres cartes de la mateixa data, en particular una del marquès de los Balbases que transcrivim íntegrament en l'apèndix I. El marquès era el responsable, per part espanyola, de la cerimònia del lliurament. Quant a la part piemontesa, l'encarregat de la cerimònia era *Giuseppe Osorio* (Trapani 1697, Torino 1763), polític i diplomàtic que treballà molt temps al servei dels reis de Sicília, i que en aquells anys era primer ministre en el Piemont. Recordem, només, que Víctor Amadeu heretà l'illa de Sardenya juntament amb el principat de Piemont, els ducats de Savoia, Aosta i Montferrato, entre d'altres possessions.

A l'endemà de la cerimònia, el 10 de maig, la duquessa de Medinaceli envià una carta des de Figueres al Secretari d'Estat explicant les incidències que havien tingut just acabada aquella per culpa del mal temps (69)

“Sin embargo de que participé à V.E. en carta de fecha de ayer quanto havia ocurrido hasta haverse executado la función de las entregas de S.A., habiendo pasado el Parte à recoger las cartas de S.A. a la Junquera, tomaron tanto cuerpo los arroyos que hay en el camino con la continuacion de llubias que no hà podido bolber hasta oy, pero con la gustosa noticia de que S.A. se mantiene sin novedad alguna en su salud. Toda nuestra comitiva salió esta mañana a cumplimentar a S.A. y nos vimos en la precisión de bolvernos por el propio motivo de poder pasar los Arroyos, de forma que los correos no se atrevieron à aventurarse aun estando à Cavallo en cuyo supuesto, y en el de que mañana se darà principio à nuestro regreso pido à V.E. lo ponga en noticia de sus Magestades”.

Sabem, també, per una darrera carta del marquès de la Mina que la Tramuntana posà punt i final a la cerimònia (70)

“El 10 devimos passar todos a ponernos a sus pies en la Junquera, pero las lluvias crecieron de modo los rios, que habiendo llegado a la orilla no pudimos vadear. El 11, luego que el tiempo diò libertad, partiò S.A. de la Junquera, aunque con una gran Tramontana, según me informa Dn. Joseph de Cordova, que dice fuè satisfecha del agasajo que se continuó por cuenta del Rey..”.

Un final, doncs, típicament empordanès que degué quedar molt temps gravat en el record de tots els presents. No s'hi troben en el lligall cartes que ens donin detalls del trànsit de la infanta cap a Torí per terres franceses ni de la boda allà realitzada. Deixarem, doncs, la infanta encaminant-se cap al seu destí i parlarem d'altres fets que succeïren, també, en aquest mateix indret.

C) JOSEP DE MASDEVALL I LA NOVA POBLACIÓ

El metge

Poques dades coneixem, realment, dels antecedents familiars del figurenc Josep de Masdevall. Ni tan sols sabem la data de naixença, a principis del segle XVIII. Eduard Rodeja ens apunta (71), només, que era fill de Gregori Masdevall i de Margarida Terrades. Juan Riera en la més completa biografia (72) sobre Masdevall –amb especial atenció a la seva obra mèdica– informa que de part de pare descendia de Maçanet de Cabrenys i que la seva mare era de Vilabertran. Apunta també algunes aventures bèl·liques de Miquel de Masdevall, besavi de Josep, durant la guerra amb França del 1675. A l'esmentat autor reportem a qui busqui més detalls –no molts malauradament– de la seva biografia. Nosaltres ens limitarem a aprofundir alguns aspectes de la seva vida lligats al poble de Biure d'Empordà.

Masdevall estudià medicina a Cervera i el seu caràcter emprenedor facilità que arribés a ser metge de cambra del rei Carles III i després de Carles IV. Riera s'admira de la gran insistència mostrada per Masdevall en busca de favors i mercès reials, veritablement insaciable. Com veurem, aquesta faceta del seu caràcter es mostrarà ben evident en els documents que comentarem més endavant. A tall d'exemple anecdòtic transcrivim el següent document que figura en un expedient personal del metge empordanès conservat al palau reial de Madrid (73)

“El Rey se ha servido condescender con la suplica que le ha hecho su Medico de Camara Dn. Joseph de Masdevall, mandando se le asista con cochera y caballeriza en todos los sitios Reales, y lo participo à V.E. de orden de S.M. para su inteligencia y cumplimiento. Dios guarde a V.E. muchos años. San Yldefonso 6 de set^{bre} de 1788. El conde de Floridablanca”.

Carta que, per damunt de l'anècdota, reflecteix la manera de ser de Josep de Masdevall.

Uns anys abans d'aquest fet el rei Carles III atorgà a Josep de Masdevall privilegi de Noble. Un document conservat a l'*Archivo Histórico Nacional* (74) de Madrid amb data 22 de desembre de 1786 informa d'aquesta concessió. Transcrivim el document íntegrament en l'apèndix II. N'apuntem ara, però, algunes frases. Comença explicant el procés seguit en la concessió

“Don Carlos III. Por quanto por Decreto señalado de mi Real mano de tres de Noviembre proximo attendiendo à los particulares meritos y servicios de vos Don Josef Masdevall, natural que abeis expuesto ser de la villa de Figueras del Corregimiento de la Ciudad de Gerona en el Principado de Cataluña, y al empleo de Medico de Camara con que os hallais condecorado cerca de mi Real Persona, he tenido en concederos la gracia y Privilegio de Noble, para vos, vuestros hijos, y descendientes Y posteriormente por Real Orden de diez y nuebe del citado mes de Noviembre comunicada al mi Consejo de la Camara por el Conde de Floridablanca mi Primer Secretario de Estado y del Despacho he venido en declarar que esta gracia sea, y se entienda con relevacion de todo sevicio pecuniario, y de la media annata y la superior de Noble de dicho mi Principado sin necesidad de pasar por las clases inferiores”.

Continua el document amb les fórmules de rigor de la concessió tot insistent en el fet de la gratuïtat del privilegi.

Acabem aquestes dades biogràfiques transcrivint unes ratlles d'un escrit enviat al rei Ferran VII per part del fill petit de Josep de Masdevall, Pere de Masdevall, el 21 de setembre de l'any 1819 sollicitant al monarca una col·locació atenent als mèrits del seu pare i al fet que va quedar orfe amb els estudis encara no acabats. Aquesta carta, juntament amb tota una llarga sèrie sobre el mateix tema, es conserva en l'expedient personal de Josep de Masdevall a l'arxiu del palau reial de Madrid (75)

“Señor: el Padre del exponente por sus conocimientos científicos, y experiencia consumada debida à su estudio particular y observacion sin intermedio consiguio sujetar à su estudio los diferentes resgos de dolencias en el hombre, y con sus medicinas aseguro la vida de un sin numero de Soldados de V.M. en las mas criticas circunstancias de una guerra, y en las varias pestes y epidemias que desolaban los Pueblos de esta Monarquia, salvando con sus remedios à quantos se encontraban desauciados de la vida: V.M. mismo en sus primeros años, logró este beneficio sacandole de una enfermedad de las más complicadas y por estos hechos como por los anteriores, Vuestros Augustos Abuelo y Padre le honraron con preeminencias muy singulares ya en su persona é intereses, como en su familia puesto que sus hijos todos se colocaron en los puestos mas brillantes y honoríficos. El suplicante, por ser el más pequeño y al tiempo de concluir su carrera literaria quedó sin Padre y de consiguiente quedó privado de igual beneficio y aun del de ser participante de la herencia, por que testó con mucha anterioridad à su fallecimiento como vinculación en favor del mayor de sus hijos en el todo de sus bienes.”

Segueix el memorial suplicant ajut al rei, però creiem que el fragment transcrit és suficient per il·lustrar el to de les cartes i l'opinió que es tenia de Josep de Masdevall.

L'Hostal Nou

Seguint la carretera de França des de Figueres en direcció a la Jonquera, poc després de passar el trencant de Biure d'Empordà, a mig camí entre el Ricardell i el Llobregat trobem a l'esquerra una petita construcció que s'anomena l'*Hostal Nou*. Realment passa molt desapercebuda però es tracta d'una construcció amb una certa antiguitat.

L'Hostal Nou, situat en el bell mig del camí de França, ha estat un punt que ha sofert diverses vegades el pas dels exèrcits d'una i altra banda en les nombroses guerres frontereres que hi ha hagut a l'Empordà. La més reculada referència a aquest indret la tenim en un mapa de Catalunya (76) de l'any 1603 on figura amb aquest mateix nom: *Hostal Nou*. Evidentment aquest nom suggereix l'existència prèvia d'un altre hostal, o potser és per contraposició als Hostalets de Llers, no massa allunyats d'aquest indret. El seu caràcter d'hostal s'entén donat que era parada de postes del servei regular de Barcelona a Perpinyà.

Un mapa en pergami titulat *Plan de las rutas de Postas que corren por el Principado de Cataluña por mandato de S.M.* corresponent a l'any 1755 realitzat per Josep Puig (77) mostra com a punts de parada d'aquesta ruta de França a partir de Girona textualment *Girona, Medina, Mulls, Bascara,*

Santa Llogaya, Figueres, Hostal Nou, Junquera, Pertus, Bellagarde, Bolou, Pollestres, Perpiñan.

També apareix senyalat l'*Hostal Nou* en el *Mapa del Principado de Cataluña con la Frontera de Francia Aragon y Valencia Donde se allan todos los caminos Carreteros, desfilados y Projectados para comunicarse los Exercitos y Destacamentos* corresponent als anys 1716-1720, interessant mapa manuscrit que mostra totes les vies de comunicació de l'època (78).

Com a fets notables esdevinguts a l'*Hostal Nou* sabem que en la guerra amb França de l'any 1674, el virrei de Catalunya, duc de Saint Germain, va derrotar el general francès Lebret i que aquest, en la seva retirada, va incendiar l'*Hostal Nou* i, fins i tot, la *Jonquera* (79). Uns anys més tard, el 1701, tingueren lloc a la nostra comarca els bodes reials de Felip V i Maria Lluïsa de Savoia. Doncs bé, les cròniques diuen que el dia 3 de novembre, a la tarda, el rei –que esperava a Figueres la núvia– no podent aguantar-se més va sortir a cavall i prop de l'*Hostal Nou* va divisar, per fi, la comitiva de la núvia (80).

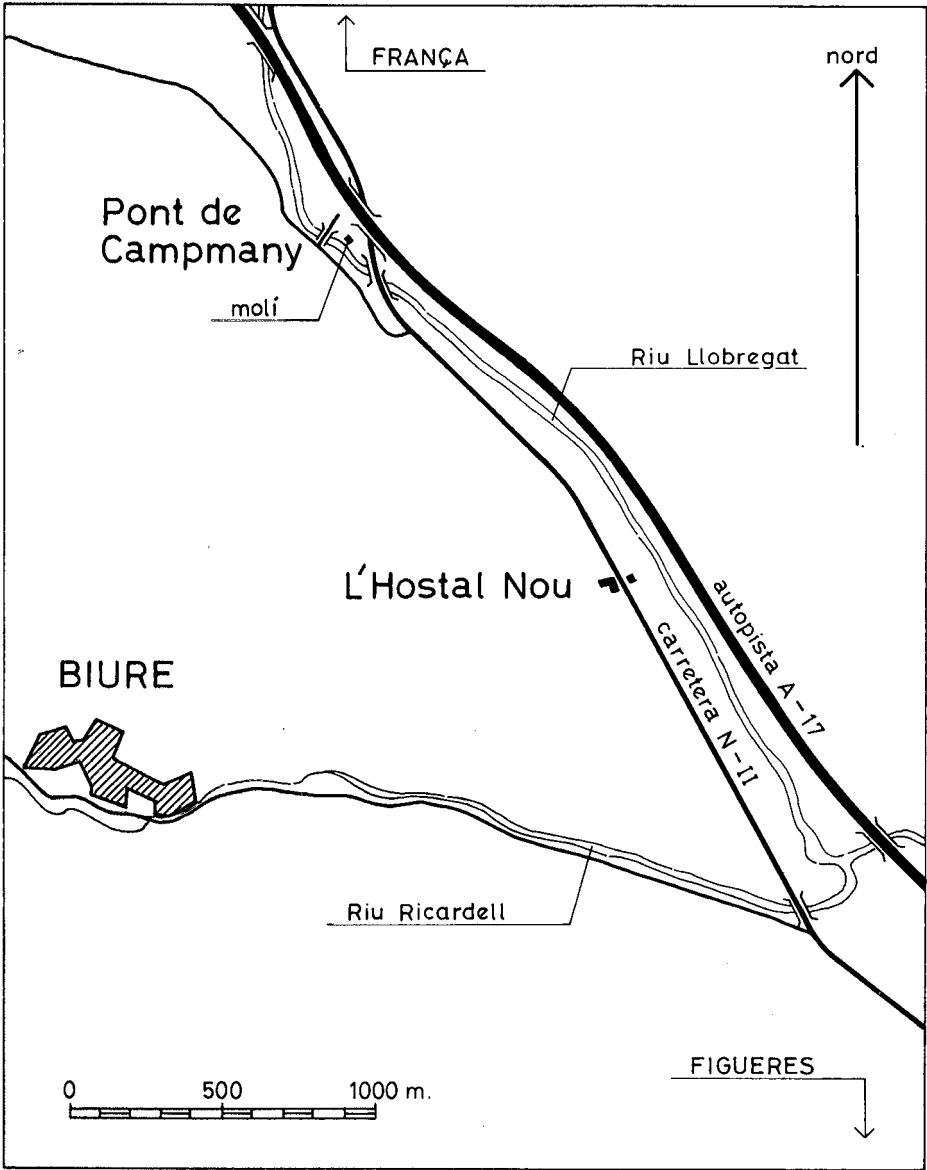
Uns fets més greus tingueren lloc a finals del segle XVIII durant la *Guerra Gran* o guerra entre Espanya i la República Francesa. La situació de Biure i, molt especialment, la de l'*Hostal Nou* al costat mateix del pont del Llobregat, convertiren aquests indrets en marc de diverses operacions bèl·liques. Precisament el 7 de juny del 1794 tingué lloc el conegut combat del Llobregat, un primer intent –fallit– de penetració de l'exèrcit francès a Catalunya. El comte de La Unión, comandant general de l'exèrcit espanyol després de la mort del general Ricardos, va organitzar unes línies defensives, anomenades les *línies de Figueres*, per tal d'evitar la invasió. Eren dues línies fortificades amb una sèrie de reductes d'artilleria, que s'articulaven en el fort construït a l'ermita del Roure. La primera línia passava justament per Biure, l'*Hostal Nou* i *Campmany* i rebé, per tant, els primers atacs en l'ofensiva dels dies 17 al 20 de novembre de 1794, que culminà amb la desfeta de l'exèrcit espanyol, la mort del comte de La Unión i la retirada i posterior rendició del castell de Figueres (81).

Incloem un plànol a escala (figura 7) amb la situació de Biure, l'*Hostal Nou*, els rius Ricardell i Llobregat i el pont sobre el riu Llobregat, anomenat *pont de Campmany*. Per a una millor situació dels diferents elements també hi hem representat la carretera actual.

La nova població

Josep de Masdevall, que tenia àmplies propietats al terme de Biure –entre les quals hi havia l'*Hostal Nou*– presentà a la reina un projecte de colonització per tal de construir una nova població en les rodalies de l'*Hostal Nou*. Era un plantejament similar al realitzat uns anys abans per Isidre Ferran i la nova població de Sant Miquel de Colera (82). El procés seguit per la petició de Masdevall en els diversos òrgans decisius de l'estat fou, també, molt similar. Coneixem les dades d'aquest procés gràcies als expedients conservats a l'*Archivo Histórico Nacional* de Madrid (83).

Tot s'inicià amb una petició de Masdevall a la reina amb data de 4 de febrer de 1793 que apareix resumida dins l'expedient del procés. Aquesta petició es trameté al *Consejo de Aragón* perquè dictaminés sobre ella. Transcrivim les primeres ratlles del document.

F7. Mapa a escala de la situació de Biure d'Empordà, l'Hostal Nou i el pont de Campmany.

“Con Real orden de 11 de Febrero de 93, se remitió al Consejo por el Principe de la Paz, para que consultase lo que se le ofreciere, y pareciere una Representacion que en 4 de Febrero de 93, habia hecho à la Reyna nuestra Señora Dn. Josef de Masdeval medico de V.M. en que expuso queria levantar à sus propias expensas una nueva Poblacion en un dilatado y extenso terreno que posehia en el lugar de Biure, y algunos otros inmediatos a él, en el Principado de Cataluña, y que pasando por el medio de él la Carretera principal para Francia, Italia y Alemania, la levantaria en la parte mas despoblada del camino, y á igual distancia de la Villa de Figueras su patria, y de la de la Junquera”.

Masdevall, d'acord amb la seva manera d'ésser, pensava anomenar la nova població amb un nom que agradés als monarques, especialment a la reina, a qui dirigí la proposició. Per aquest motiu la seva intenció fou

“Que pensaba llamar à dicha nueva Poblacion San Luis de las Reales Entregas, para que sirviese de recuerdo y memoria del feliz reinado de S.M. la Reina nuestra Señora, ya que habia tantos que recordaban el de V.M. y porque en aquel sitio ó terreno se efectuaban las Reales Entregas de las señoras Infantas, que casaban con los Principes Estrangeros”.

Continua el document explicant que el terreny ofert era una fondalada quasi desèrtica on només hi havia algunes cases de camp propietat del mateix Masdevall i que

“Que ademas de ser util el levantar nuevas Poblaciones, principalmente en las Fronteras de los Reynos, por ser ellas mismas unos perpetuos y vivos mojones que las conservaban, y defendian, concurría la circunstancia, de que en los casos de las citadas Bodas Reales, como acudia tanta tropa y gente, era preciso acogerlas en Tiendas de Campaña por falta de Caserio”.

A continuació explica l'anècdota –abans transcrita– que la tramuntana havia enderrocat el palau dels lliuraments i continua exposant que

“Que aquella carretera se había fabricado poco mas arriba, y pasaba debajo de las ventanas de una casa de campo del Suplicante, la qual esperaba convertir en un pequeño Palacio para ofrecerlo à V.M. à fin de que aproveche para el servicio de las Reales Entregas, y concluió suplicando se le dispense la gracia de que la nueva población que levantase llevase el excelso nombre de S.M. la Reina nuestra Señora en el modo expresado, y que se dignase ser la Protectora de dicho Vecindario”.

Fins aquí la proposta de Masdevall a la reina. El Consejo va determinar llavors enviar l'expedient a Barcelona perquè informés la reial audiència del Principat. Ho féu amb data 10 d'abril del mateix any de 1793. Uns mesos després, concretament el 5 d'agost Noticioso Dn. Josef de Masdevall de la providencia va enviar un escrit al Consejo donant alguns detalls més de la seva propietat. Masdevall explicà que

“... que el referido su terreno consistia, parte en unas llanuras, y parte en unos cerros mas ó menos elevados en medio de los quales, y en una ondonada mui angosta estaba situado el camino, por el que era

F8. L'Hostal Nou, antiga propietat de Josep de Masdevall immediata al palau dels lliuraments.

preciso el pasar para venir à España desde Francia: En cuios parages habia varios apostaderos, en que pocos de los nuestros detendrian, y aun matarian à crecido numero de enemigos siempre que intentasen invadirnos por aquellas fronteras: Que por esto era utilissima la Población porque los vecinos ademas de cultivar aquellas tierras tomarian tambien las armas siempre que conviniese”.

Masdevall també explica que feia uns anys s'havia investigat la possibilitat d'aixecar allà una fortificació, referint-se, és clar, a les prospeccions per la comarca fetes abans de construir el castell de Figueres, i suggereix que es consulti el capità general de Catalunya, el general Ricardos, sobre el particular.

A la vista de la carta de Masdevall el *Consejo* envià una nova comunicació a la reial audiència de Barcelona amb data 22 d'agost del 1793, demanant que s'informés de les poblacions veïnes, les distàncies d'unes i altres, els perjudicis o beneficis que podria originar l'establiment de la nova població, etc.

L'audiència informà que les prospeccions les havien realitzat el tinent general Joan d'Escofet i el brigadier Antoni Sopeña, enginyers militars, detallant

“Que estos decian como con motivo de poseher Dn. Josef Masdevall una porcion de terreno à derecha e à izquierda del Puente Nuevo del Rio Llobregat, y camino Real de Francia de media legua de estension

de poniente a levante, y poco mas de un quarto de legua de medio dia al Norte solicitaba levantar la nueva Poblacion con immediacion a dicho Puente, donde tenia una Casa llamada Ostal nuevo, y en donde se hallaban los cimientos del Palacio de las entregas: Que distaba este parage dos horas y media de la Villa de Figueras, y una y media del lugar de la Junquera: Y por el camino Real se hallaba entre los Pueblos de Biure, Canmani, Vilardal y Pont de Molins, distante el primero sobre la izquierda media legua, tres quartos el segundo, y el tercero sobre la derecha, y poco menos de una legua el quarto, que estaba sobre la misma Carretera antes de llegar al mencionado parage”.

A continuació, l'informe dels enginyers explica que no hi veuen cap inconvenient en l'establiment de la població donat que serviria per millorar el cultiu de terres ara incultes i augmentaria el veïnat de la regió fronterera, però que s'hauria de tenir en compte que s'hauria de situar

“... a un tiro de Fusil desde el referido Ostal nuevo hasta el Puente y Molino, procurando quedase por en medio el Camino con la precaución de apartar las Casas de la Orilla del Rio, para evitar enundaciones, à que estarian expuestas si se fabricasen entre el camino real y el Palacio de las Entregas”.

Sembla que el procés s'aturà en aquest punt i passaren uns anys –amb la Guerra Gran pel mig– fins que el 28 de gener de l'any 1796 Masdevall envià una nova carta al *Consejo* recordant la seva petició i assenyalant que el general Ricardos havia mort durant la guerra i que ell mateix havia demanat una còpia dels informes, que va presentar de nou al *Consejo*. Uns dies després, el 16 de febrer del 1796, el Fiscal va enviar al *Consejo* el seu dictamen final dient que

“... no hallaba reparo en que se desiriese à la pretension de Dn. Josef Masdevall, respecto à que de su execucion han de seguirse ademas de las utilidades, y ventajas que traian consigo semejantes establecimientos las particulares concretas à las circunstancias locales de dicho Territorio, y sobre todo lo que ofrecia executar el mismo Masdevall en su representacion de 4 de Febrero de 1793, siendo regular lo cumpliese y llevase à efecto”.

El *Consejo* a la vista de tots els informes presentats dictaminà que es podia concedir la llicència sol·licitada per Masdevall i que no veia cap inconvenient que s'anomenés la població *San Luis de las Reales Entregas*. La data del dictamen fou de 7 d'abril de 1796. Es publicà el 7 maig del mateix any amb el vist-i-plau del monarca.

No es varen acabar aquí, però, els tràmits legals, ja que Masdevall envià el 26 de juny del mateix any una altra carta al *Consejo* explicant que en l'anterior document no s'especificaven els drets i els deures que comportava la construcció de la nova població, i demanant incloure, també, una segona nova població, aquesta al costat mateix del poble de Biure d'Empordà. Per això, Masdevall redactà davant notari una escriptura pública detallant tots aquests punts i l'envià al *Consejo*. Transcrivim aquesta llarga però interessant escriptura en l'apèndix III. Un segon expedient (84) del *Consejo de Aragón* recull els tràmits seguits per aquesta segona petició de Masdevall. El document (redactat el 1797) especifica que

"Haviendo dignadose V.M. conceder, à Consulta del Consejo, a Dn. Josef Masdevall su real permiso para establecer en territorio suyo propio una nueva Población con el nombre de San Luis de las Reales entregas, en 26 de Junio, del año proximo pasado, representó a V.M. que en la Cedula de Poblador que por el Consejo se le havia despachado no se expresavan ni las obligaciones que por su parte devia cumplir, ni tampoco las gracias y prerrogativas que como a tal Poblador le correspondian, y siendo el asunto de tanta consideración para evitar en lo subcesivo las dificultades y dudas que pudiesen ocurrir presentó a V.M. una Escritura cuya copia acompaña en que exponia las primeras a que se obligava, y pedia à V.M. las concesiones que estimava podersele hacer".

En l'escriptura Masdevall especifica que s'obligava a construir quinze cases a la població de Sant Lluís on havien d'anar a viure quinze colons casats i cristians, no solters, com manen les lleis. A aquests colons pensava repartir i establir terres en emfiteusi perquè les cultivessin una part per vinyes i oliveres i una altra per a sembra, ajudant amb diners perquè comencessin ben aviat a produir fruits. També diu que pensava recollir les aigües de fonts, rius i pous per al subministrament de la població i regadius.

Masdevall s'obliga, també, a aixecar el reial palau dels lliuraments

"... adornandole con Jardines, Fuentes y Arboledas todo en el modo mas perfecto, y hermoso que me sea posible, à fin de que demuestre el Augusto y Real obgeto à que esta destinado, y como es consiguiente à esto el tenerle tambien en la Villa de Figueras, en donde en los mencionados casos deben permanecer nuestras Serenissimas Infantas mas tiempo que en otro parage alguno de la carretera, me ofrezco asimismo à disponer desde luego la Casa que poseo allí, de modo que sea tal qual digna de alojar una Persona Real..."

També s'obliga a aixecar una església parroquial i casa per al capellà, ajuntament, presons, carnisseria, fleca, peixateria, forns per coure pa, posades i edificis per a vendre les provisions com ara oli, vi, llegums, peix sec, cansalada, etc.

D'altra banda, la nova petició de Masdevall contempla la construcció d'una segona nova població. Com resum el document del *Consejo*

"Tambien expuso en la misma Representacion que poseiendo en las inmediaciones del Lugar de Biure michisimas tierras que podia dividir igualmente en pequeñas suertes, havia resuelto levantar otra poblacion en ellas, comprendiendo en la misma escritura las obligaciones y recompensas que de ella constan, y pidiendo de todas la correspondiente oprovacion".

Fa, també, referència a les obligacions que li suposava aquesta altra població. Especifica, però, que com que era immediata a la de Biure no faria falta construir la parròquia, ni les altres construccions previstes per Sant Lluís. S'obliga de totes maneres a construir quinze cases i posar-hi colons de la mateixa manera abans expressada.

Quant als privilegis, Masdevall demana que segons les lleis i costums de tots els estats d'Europa se li reconegui la jurisdicció i tots els corresponents drets, tant de les noves poblacions com la del mateix Biure, a perpetuïtat per a ell i els seus descendents, podent redimir la jurisdicció del poble de Biure unit en aquells moments a la batllia de Figueres.

Demana per a la nova població de Sant Lluís poder celebrar tres fires a l'any, el 6 de gener, el segon dia de les festes de Pasqua de Resurrecció i el 25 d'agost, dia de Sant Lluís. Cada fira havia de durar tres dies i demanava per a elles els mateixos drets i privilegis que tenien les fires de Figueres o Torroella de Montgrí.

Entre altres peticions que es poden consultar a l'escriptura, destaquem ara poder mantenir control sobre les edificacions que es facin a les noves poblacions, la concessió a perpetuïtat de les aigües del Llobregat, Ricardell i altres rierols, fonts i aigües subterrànies, dret de patronatge en l'elecció de rector, etc.

A la vista del document el *Consejo* acordà enviar de nou a la reial audiència de Barcelona l'expedient perquè emetés un nou dictamen. Aquesta ho passà a l'alcalde major de Girona que no hi va posar cap inconvenient. El bisbe de Girona va dir que no podia informar perquè no tenia ordre expressa del *Consejo* per a fer-ho. Per la seva part, l'ajuntament de Figueres emeté un interessant dictamen sobre la jurisdicció del terme de Biure que transcrivim a continuació

"El Ayuntamiento de Figueras expuso que la jurisdiccion civil y criminal del Lugar de Biure está unida à la Real Bailia de aquella villa, por gracia que la hizo el Sr. Rey don Jayme de Aragon en 1294 cuyo Privilegio era confirmativo de otro concedido por el Sr. Rey Don Pedro Su padre: que no percivia derecho alguno Dominical de Biure y si el Conde de Torralva, y que Figueras celebrava quatro Ferias al año en 18 de Octubre, 3 de Mayo, 24 de Agosto y 21 de Diciembre por Privilegios dados en los años de 1419, 1455 y 1599 los Sres. Reyes Dn. Alfonso, Infante Dn. Juan, y Dn. Felipe 2º, no perciviendo en ellas emolumentos algunos".

Interessant informe que ens confirma el document del 1294 d'adscripció de Biure a la batllia de Figueres però comentant un document previ del rei Pere que desconeixem. També ens confirma els drets del comte de Torralba sobre Biure, però desconeixem en quin moment s'instauraren.

Figura també un informe del *Comisionado del real Apeo en el Partido de Gerona* que diu

"Que ningun particular, ni comun, tenia establecimiento de aguas en todo el termino de Viure que cursa el Rio Llobregat, ni tampoco de los Arroyos llamados las Tortas, Ribero, Jofresa, Horts de Coma de Far, Ricardell y Comas à excepcion de Baudelio Galellas Labrador del Vecindario de Monroig, termino de Viure, que tenia por V.M. aguas del dicho Ribero y Fuente de Aragall, que vajan del lugar de Capmani al Rio Llobregat, para riego de unas tierras que confinan con este: que todas las sobredichas aguas, a exepcion de las de Ribero y Fuente de Aragall, pasan por Heredades de Masdevall, y que podia hacer de ellas uso sin causar daño a tercera persona".

Amb tots aquests interessants informes sobre Biure d'Empordà el Fiscal del *Consejo* redactà el seu informe exposant que era evident el benefici d'ambdues poblacions, la necessitat de separació de Biure de la vila de Figueres per l'administració de justícia, que no hi havia inconvenients a donar els drets dominicals a Masdevall, sens perjudici, però, del comte de Torralba, l'adequació de les fires previstes, la necessitat dels edificis previstos en l'escriptura,... en resum

F9. El pont de Campmany sobre el riu Llobregat, prop de l'Hostal Nou i del molí de Josep de Masdevall, punt estratègic en les guerres amb França dels segles XVIII i XIX.

“... que del examen de todo resulta que Masdevall es acrehedor a que V.M. admita sus ofertas, y las proteja, asi por la generosidad con que trata de gastar sus caudales en beneficio del estado, como por la sencillez con que ha manifestado sus ideas, y la rectitud con que ha superado los inconvencientes que suelen atravesarse en estas empresas, pretendiendo solamente aquellos derechos y utilidades que son compatibles con el bien comun sin perjuicio de tercero”.

El *Consejo* amb data 30 d'agost de 1797 dictaminà favorablement sobre la petició de Masdevall en tots els seus punts i es publicà la resolució el 17 de novembre de 1797 amb el vist-i-plau del monarca.

Què succeí després? Si passem avui dia pel territori previst per a la construcció de Sant Lluís dels Reials Lliuraments, podem observar com –aparentment almenys– no es va portar a terme res del previst en el projecte. Quant a Biure, no sabem si arribaren a construir-se les cases previstes (85). Només noves recerques sobre el terreny ens han de donar evidències de tal construcció. Apuntem que pocs anys després d'aquesta concessió, concretament l'any 1801, Masdevall moriria (86) i que presumiblement amb la seva desaparició s'aturarien tots aquests projectes.

Assenyalem, per acabar aquest recorregut per la història de Biure d'Empordà i les seves rodalies, que el pont sobre el Llobregat –lloc immediat al palau dels lliuraments– molt poc temps després d'aquests esdeveniments fou escenari de noves lluites. Concretament, deixem constància (87) que en el dia 18 de desembre de l'any 1809 les partides de miquelets de Rovira, Torrà i Clarós aturaren, sobre el mateix pont, l'avanç d'un gros comboi de l'exèrcit francès, comandat pel general Augereau, en trànsit des de Perpinyà cap a la llavors recentment caiguda Girona.

APÈNDIX I

Carta enviada pel marquès de los Balbases al secretari d'estat José de Carvajal i Lancaster el 9 de maig de 1750 des de Figueres donant compte de la cerimònia del reial lliurament (AHN Estado Leg. 2471)

“Exmo. Sor. Señor mio: La Serenisima Señora Infanta Duquesa de Saboya, salió de esta villa a las tres y media de la tarde y llegó a la casa destinada para las entregas, posehida de una gran felicidad en su deseada salud, y con la mayor magnificencia y lucimiento en todo el Tren que la venia sirviendo puesto por S.M. asi para el camino como para este dia, a lo que se seguia el que a correspondencia traya de prevision la familia de S.A. para sus personas, y para las de sus criados, que procuraron cada uno esmerarse en esto como que hera para una funcion tan digna del agrado de S.M. El Marques de la Mina con mui buena vision havia hecho formar la Tropa con su Musica, a la parte de acá de la Casa, esta estava hecha de muy buena ydea, bastante capaz para el fin. La sala, Quarto, y Gavinetes con el adorno ygual sus colgaduras de Tafetan pintado al simil de China, todo de gran gusto. En ella estavan esperando a S.A el Cavallero Osorio y toda la comitiva que la van sirviendo hasta Turin. Y despues que ya S.A. havia hecho su regular mansion para descanso, a las cinco que fué la hora citada por el espresado cavallero Osorio y por mi para executar este acto, se dió principio a él con la Solemnidad que corresponde, y se hà acostumbrado en yguales casos, haviendose finalizado en poco mas de media ora sin faltarle la mas minima circunstancia de formalidad, despues a mui corto tiempo con sentimiento mui grande segun sus demostraciones, como naturalmente es regular, partió a las seis para llegar a dormir a Junquera haviendo honrado infinito antes a toda la familia, y a mi con las mejores y mas apreciables expresiones que caven en su gratitud: Despaché un correo con el cavallero Osorio en la forma que V.E. me previno de Orden del Rey, para que me avisara con él de la llegada de S.A remitiendome sus cartas para que yo las dirigiese a V.E, a fin de ponerlas en las Reales manos de SS.MM. y no hà buuelto a esta òra que son las tres de la noche, atribuyendolo a que no habrá podido pasar los Rios por los crecidos que hiran, respecto de no haver cesado el àgua desde las ocho.

Toda la Casa formada hirà mañana a ponerse A.L.P. de S.A. saver como hà pasado la noche, y besarla L.M., luego continuará de buelta sus Jornadas en la forma que cita el Itinerario que incluyo a V.E. con la brevedad posible, para que con la misma logren todos satisfaccion de ponerse a los Rs.Ps. de S. Mag.

El Comandante General Conde de Mayli, estava en la Casa, en el Quarto de ella que corresponde al Reyno de Francia, y antes que la SSma. Ynfanta partiese despues de hechas las entregas, la presentó un Piocha que el Rey de Francia la enviaba por fineza de Diamantes brillantes, y por su mano en agradecimiento le regalò la Caja que V.E. me remitió de Orden del Rey, que esta la llevaba de prevencion, en otra Caja que yò la di a S.A. con un Bolsillo en el que Hiran mil novecientos y sesenta doblones en oro, sobrantes de los tres mil que S.M. mandò poner a mi disposicion para limosnas de S.A.

El Cavallero Osorio hà hecho en nombre de S.M. el Rey de Zerdeña los regalos que contiene la Relacion que remito a V.E. y a las personas que expresa: Todo lo que Suplica a V.E. se sirva hacer presente a S.M.

Dios Guarde a V.E. muchos años como deseo. Figueras y mayo 9 de 1750.

El Marques de los Balbases”.

APÉNDIX II

“Privilegio de Noble del Principado de Cataluña à Don Joseph Masdevall, Médico de Camara de S.M.; para si, sus hijos herederos y sucesores”.
(A.H.N. Consejos, leg. 8964-45)

“Don Carlos III. Por quanto por Decreto señalado de mi Real mano de tres de Noviembre proximo attendiendo à los particulares meritos y servicios de vos Don Josef Masdevall, natural que abeis expuesto ser de la villa de Figueras del Corregimiento de la Ciudad de Gerona en el mi Principado de Cataluña, y al empleo de Medico de Camara con que os hallais condecorado cerca de mi Real Persona, he tenido en concederos la gracia y Privilegio de Noble, para vos, vuestros Hijos, y descendientes Y posteriormente por Real Orden de diez y nueve del citado mes de Noviembre comunicada al mi Consejo de la Camara por el Conde de Floridablanca mi Primer Secretario de Estado y del Despacho he venido en declarar que esta gracia sca, y se entienda con relevacion de todo servicio pecuniario, y de la media annata y la superior de Noble de dicho mi Principado sin necesidad de pasar por las clases inferiores. Por tanto en virtud del presente mi Real Despacho firmemente valeredo en todos tiempos de mi cierta ciencia y Real autoridad de que en esta parte quero usar y uso como Rey y Señor Natural, no reconociendo superior en lo temporal, os concedo a vos el dicho Don Josef de Masdevall á vuestros descendientes, y a toda la posteridad de ellos descendientes de vos por linea recta masculina con el titulo de Noble, y à vos, y a ellos, os deputo y hago Nobles, y quiero y es mi voluntad que todas, y qualesquier personas de qualquier dignidad, estado, grado calidad o condicion que sean, os hayan tengan, reputen y traten, haber, tener, reputar y tratar hagan por Nobles, asi en juicio, como fuera de él en las cosas espirituales y temporales, sagradas, y profanas y en todos y qualesquier exercicios, y actos aun que sean tales que requieran hacerse mencion de ellas en el presente mi Real Despacho. Y finalmente que useis, y goceis, y podais usar y gozar de todos los honores, Dignidades, Oficios, derechos, libertades, Insignias, Privilegios, y Gracias de que los otros Nobles, y de Noble prosapia en el mi Principado de Cataluña y Condados del Rosellon y Cerdaña gozan pueden y deven gozar en quanto no se oponga à lo resuelto en el nuevo Gobierno del Dicho mi Principado de Cataluña, queriendo, resolviendo y mandando expresamente asi en mi nombre como en el de mis herederos y sucesores, que vos y vuestros descendientes y toda la posteridad vuestra descendientes de vos de grado en grado por linea recta masculina (como va dicho) goceis, y useis del referido titulo de Noble tanto en llevar el escudo y Blason de las Armas de que useis, como en el goze de todos y qualesquier Privilegios que por mis concesiones o de mis antecesores de costumbre o en otra forma, competen al titulo de Noble, y como generalmente estan concedidos à los otros Nobles de dicho mi Principado en quanto no se oponga à lo resuelto en el nuevo Gobierno de él (como va referido) y en su consecuencia encargo al Principe Don Carlos mi mui caro y amado hijo y mando a los Infantes, Prelados, Duques, Marqueses, Condes, Ricos-hombres, Priors de las Ordenes, Comendadores, sub-comendadores, Alcaydes de los Castillos, y Casas fuertes, y llanas, à los de mi Consejo Presidentes, y Oidores de las mis Audiencias y Chancillerias, Alcaldes, Alguaciles de la mi Casa y Corte y Chanciller y a los Corregidores Anitente Governadores Alguaciles Regidores, Cavalleros Escuderos Oficiales y hombres buenos de las Ciudades, Villas y lugares de mis Reynos y Señorios, y particularmente al Governador Capitan General Regente y Audiencia del referido mi Principado de Cataluña, y à otras qualesquier personas de él mis Subditos naturales y Vasallos de qualquier estado, grado, calidad y preeminencia ò condicion que sean, y a cada uno de ellos que incurrir en las penas a mi arvitrio, y de mis herederos y sucesores reservadas, que la presente mi Gracia y merced de titulo de Noble, y todo lo aqui contenido a favor de Don Josef. Masdevall y de vuestros descendientes por linea recta masculina, guarden, cumplan, y observen guardar, cumplir, y observar hagan y que en ello ni en parte de ello por contradicion, embarazo ni impedimento alguno no os pongan, ni consientan poner: Que asi es mi Voluntad. Y de este

Despacho se ha de tomar razon en la Contaduria Generales de Valores y Distribucion de mi Real Hacienda expresando la de valores no dever causar esta gracia cantidad alguna al derecho de la media annata segun lo resuelto por mi en la Real Orden expresada en este Titulo de Diez y nueve de Noviembre proximo sin cuya formalidad mando sea de ningun valor y no se admita ni tenga cumplimiento esta en los tribunales dentro y fuera de la Corte.

Dada en Madrid a veinte y dos de Diciembre de mil setecientos ochenta y seis. = Yo el Rey = Yo Don Pedro Garcia Mayoral Secretario del Rey nuestro Señor lo hixe escribir por su mandato = El conde de Campomanes = Don Pedro Valiente = Don Juan Acedo Rico”
(Signat per Nicolas Berdugo).

APENDIX III

Escritura pública realitzada per Josep de Masdevall amb data 12 de juny de 1796 davant el notari de Madrid Francisco Valcarce, *Escribano del Rey nuestro Señor*, obligant-se a aixecar la nova població de *San Luis de las Reales Entregas*. (AHN, Consejos, 6883 n° 15)

“Sepase por esta publica escritura, y sea notorio para en todo tiempo como Yo D. Josef de Masdevall, Natural de la Villa de Figueras Principado de Cataluña, obispado y Corregimiento de la Ciudad de Gerona, vecino de esta villa, y corte de Madrid, Medico de camara con actual ejercicio de S.M. el catolico Rey y Señor D. Carlos Quarto, que felizmente reyna, y à quien Dios nuestro Señor conserve y prospere dilatados años para bien, y conservacion de esta Monarquia de España: Por mi en voz, y nombre de mis Hijos, Herederos, Sucesores, titulo y causa habientes de mi libre expontanea, y agradable voluntad Digo: Que á mi solicitud se sirvio S.M. concederme Real licencia, y privilegio para exigir, y levantar la nueva Poblacion de S. Luis de las Reales Entregas, termino del Ampurdan Frontera de Francia bajo las circunstancias contenidas en la Cedula que de su Real orden se me libro por el Real, y Supremo Consejo de Castilla en diez de Mayo del corriente año de mil setecientos noventa, y seis, en la qual no se trata de las obligaciones, que me impongo en razon de este Servicio, como son el hacer Iglesia Parroquial, Casa para el Cura y demas edificios publicos que se necesitan en los Pueblos, y otras particularidades necesarias, y convenientes à sus vecinos, y colonos. En consecuencia de ello y deseando hacer à S.M. y al Estado quantos servicios me sean posibles teniendo consideracion à que el termino y territorio del Lugar de Biure es de mucha extension, y que se pueden hacer en él dos Poblaciones siendo la una la expresada de S. Luis de las Reales Entregas, que se levantará al oriente de dicho termino en el parage que expresa la citada Real Cedula, y la otra unida como un Barrio nuevo, al actual, y antiguo de Biure que está situado al Poniente de dicho su territorio, y termino, y à distancia de una media legua del primero, en donde como en S. Luis poseo muchas tierras de regadio, y secano que puedo repartir á dichos Colonos, y Pobladores; He resuelto tambien levantar y erigir esta nueva Poblacion unida è inmediata á el Pueblo actual de Biure, por quanto siendo en el dia pequeño, y reducido à una Aldea se acrecentará desde luego por los muchos Colonos que en él se estableceran, mediante las ventajas y beneficios que les resultaran, desmontando, y cultivando las tierras que les repartiase en Enphiteusis con condiciones muy favorables. En atencion, pues, à todo lo referido, y para dar à S.M. la mas verdadera prueba de mi senceridad, y vivos deseos de sacrificar en su Real servicio, y bien de la Patria mis propios intereses, y los bienes temporales con que el Todo poderoso se ha dignado Colmarme, he resuelto proponer à su Real Persona por medio de esta publica, y autentica Escritura las condiciones, y capitulaciones, que conducen á la responsabilidad, seguridad, y exacto cumplimiento de quanto me he propuesto para el fin y empresa de levantar y establecer dichas dos nuevas Poblaciones bajo una legal y solemne obligacion general y especial de mis bienes presentes y futuros progresiva, y trascendental á mis Hijos y herederos, con formal hipoteca de todos ellos muy equivalentes al cumplimiento de estos fines; cuyos bienes son libres, y no obstante lo mucho que me los han deteriorado los Enemigos en esta ultima Guerra, exceden super abundantemente de todo lo que podran importar dichos servicios, aunque para precision deba ser de mucha consideracion el caudal que se necesita para hacerlos y verificarlos, por cuyas circunstancias si antes resultase mi fallecimiento, no podran separarse del cumplimiento de esta Escritura los enunciados mis hijos, y herederos. Y el tenor de las condiciones, y capitulaciones que me impongo, y á ellos con recargo sobre los mismos bienes, es el siguiente.

1^a. Primeramente en quanto à la Poblacion de San Luis de las Reales Entregas, me obligo à establecer y levantar en ella quince casas, en las quales deberan vivir, y estar domiciliados quince colonos casados y cristianos, y no Solteros, como lo mandan nuestras Leyes sobre este particular, à los quales repartiré y estableceré

tierras en Enphiteusis para que las cultiven y desmonten, parte para viñas y olivos, y parte para sembrar, ayudandoles con dinero á fin de que mas prontamente se verifiquen los referidos fines; recogeré al mismo tiempo las aguas de aquellas fuentes, de los Riachuelos, y las Subterraneas no solo para el Abasto y comodidad de aquellos Vecinos y Pobladores, sino tambien para regar aquellas tierras.

2^a. Me obligo unicamente al levantamiento de quince casas con sus respectivos Colonos; lo hago por pedir nuestras Leyes este unico, y determinado numero; bien que quedo asegurado que como tengo tantas tierras alli que poder repartir y establecer en Enphiteusis, atendidas tambien las ventajas que encontraran los colonos en el cultivo de aquellas tierras bajo las favorables condiciones que se les estableceré, las buenas circunstancias que proporcionará á dichos colonos aquel territorio, el estar dicha poblacion Situada en medio de la carretera principal para ir á Francia, Italia, Alemania, y otros Reynos, y la proximidad de la Francia que les facilitará mucho comercio con sus habitantes. Vivo persuadido vuelvo á decir que de preciso ha de tomar muchas creces en su vecindario dicha poblacion, teniendo como tengo las mayores esperanzas fundadas, que ha de llegar á tener un numero de vecinos semejante, ó casi igual á el que tienen en el dia las mas crecidas y mayores Poblaciones de todo aquel rico, y fertil territorio del Ampurdan, á lo que contribuiré con todos los medios que pueda á fin de que se consigan los mencionados y tan utiles fines para el Estado con la mayor brevedad posible.

3^a. Me obligo por medio de esta Escritura á levantar y edificar el Real Palacio para el caso de las Reales entregas expresadas en mi antecedente memorial que va inserto en la referida Real Cedula de diez de Mayo ultimo, adornandole con Jardines, Fuentes, y Arboledas todo en el modo mas perfecto, y hermoso que me sea posible, á fin de que demuestre el Augusto y Real objeto á que esta destinado, y como es consiguiente á esto el tenerle tambien en la villa de Figueras, en donde en los mencionados casos deben permaencer nuestras Serenissimas Infantas mas tiempo que en otro parage alguno de la Carrera, me ofrezco asimismo á disponer desde luego la Casa que poseo alli, de modo que sea tal qual digna de alojar una Persona Real, y a lo menos tendra mas comodidades, que quantas hay en todo aquel dilatado Pais, auxiliandome S.M. y mandando que nadie me perturbe en todo lo que Yo resuelva hacer en la misma, y juzgue conveniente para la comodidad de dicha casa y Palacio pues todo ha de resultar en bien y comodidad de las Reales Personas que se dignen alojarse en él, pero bajo la circunstancia que la obra que Yo intente hacer no redunde en perjuicio de tercera persona alguna. Y si esto se concede para Molinos arineros regadios y otras obras que solo tienen la mira del bien publico, mas parece que debe concederse quando se trata de alojar en dicha casa una y distintas Personas Reales.

4^a. Me obligo á levantar y fabricar la Iglesia parroquial, de que necesitará dicha Poblacion y Casa para el nuevo Cura, que habra de dar el pasto espiritual á aquellos Feligreses, y entretanto que se concluyen dichos edificios, y que aquellas tierras producen lo bastante de primicia para poder mantenerse decentemente y establecerse allí, este nuevo Cura cuidara de dar a dichos colonos su pasto espiritual, el actual Cura de dicho Lugar de Biure como es de su obligacion, y lo hace con los Criados y medieros que tengo en los quatro cortijos que poseo en aquellas inmediaciones, de los quales son parte las tierras que voy á establecer y dar en Enphiteusis, y á dividir en pequeñas manos, en lo que ganara mucho dicho cura de Biure, pues que a proporcion que se vayan desmontando y cultivando las tierras incultas que poseo alli será mas crecida la porcion de primicia que de aquellos furtos se llevará.

5^a. Como dicha poblacion de San Luis quedará situada al paso de la Carretera de ir á Francia, esperandose asimismo, que dentro de poco tiempo tomará dicho aumento en su Vecindario, es menester disponerla de modo que nada falte para la comodidad de sus vecinos, y para la de los Viajantes, que siempre son muchos en aquellas Fronteras, con cuyos poderosos motivos me obligo á levantar y edificar casa para el Ayuntamiento, carceles, carniceria, Panaderia, Pescaderia, Hornos para cocer el pan, Posadas, y edificios para vender los Abastos por menor, como Aceyte vino, Legumbres, pescado seco, tocino etc.

6ª. Por lo que respeta al otro Lugar que me obligo a levantar à sus inmediaciones del de Biure, del qual será como un Barrio nuevo añadido al mismo, y teniendo como ya tiene su Parroquia, Parroco, y lo demas que corresponde à un pueblo separado del camino Real, no hay necesidad de levantar Carniceria, Hornos, y los demas Edificios publicos que me obligo à exigir en San Luis y solo ofrezco levantar en terreno mio las referidas quince casas, y à domiciliar en ellas los quince colonos Cristianos casados, y no Solteros que piden nuestras Leyes, lo que es levantar un Pueblo segun la Ley y constitucion Alfonsina, que tanta utilidad ha tradio en todas las Provincias de esta Monarquia, à los quales repartire y estableceré tierras en Enphiteusis del mismo modo y en la misma forma que lo tengo ofrecido para los de S. Luis, como tambien son muchas las tierras que poseo en las cercanias de dicho Pueblo de Biure, y al Poniente de este quedo asimismo bien persuadido que atendidas las favorables condiciones, bajo las quales se las estableceré, serán muchos los Pobladores que se domiciliaran en dicho Pueblo, y aseguro y prometo à S.M. que hare quanto dependa de mi, ayudando tambien con dinero à dichos nuevos Colonos, à fin de que con la mayor brevedad posible se avecinde allí un crecido numero de los mismos.

7ª. Hasta aqui van explicadas las obligaciones que me impongo bajo la hipoteca y responsabilidad de todos mis bienes, las quales son de la mayor consideracion, y de muchisima utilidad para el estado, y pareciendome justo que con motivo de tan importantes y costosos Servicios como hago à la Patria, queden asimismo claras y bien expuestas las prerrogativas y gracias que segun nuestras Leyes me correspondan por los referidos Servicios, por mas que implicitamente esten comprendidas en la Real Cedula de diez de Mayo ultimo, voy à explicarlas, y suplicarlas à S.M. en esta misma Escritura de obligacion que tan voluntariamente me impongo.

8ª. Primeramente, por Leyes del Reyno y por costumbre de todos los Estados civilizados de Europa, corresponde à los Pobladores y à los que levantan nuevas Poblaciones, la jurisdiccion de las mismas, bajo cuyo principio suplico à S.M. la jurisdiccion de dicho Pueblo de Biure, su territorio y termino, y en toda su extension alta y vaja, civil y criminal como la exercen los Señores Baronales, y demas jurisdiccionales en aquella Provincia junto con dicho territorio, y termino de Biure à perpetuidad para mi, mis hijos, herederos, y Subcesores, y para quien quiera como un franco y libre alodio y con todos los demas derechos Dominicales, que en dicho termino y territorio, ò en alguna parte de èl pueda tener S.M. sobre el expresado territorio y termino, y respecto de hallarse aquella jurisdiccion de dicho Lugar de Biure enagenada de la Real Corona por mero titulo de venta à la villa de Figueras, con cuya Baylia està actualmente unida, y agregada, suplico asimismo a S.M. que se digne concederme la facultad de poderla redimir por el tanto, y por aquella cantidad que pagó dicha villa por la mencionada compra, y como pudiera ser tambien que se hallasen enagenados de la Real Corona por el referido medio de venta, otros Derechos Dominicales sobre el mismo lugar, termino, y territorio de Biure ó alguno de estos, suplico también a S.M. la facultad de poderlos redimir por el tanto, concediendome los perpetuamente à mi, mis herederos, y Subcesores, y para quien quiera, con motivo de mis tan dilatados, e imporantes servicios, y principalmente por los que hago à Su Real Magestad y al estado, levantando dichas dos nuevas Poblaciones subrogandome en el Derecho y Lugar de la Real Corona para ambos caos, en cuya concesion parece que no puede haber dificultad alguna, pues que siempre que algun Sugeto se ofrece à levantar alguna nueva poblacion en Despoblado, y territorio que pertenezca à S.M. se concede sin dificultad ni duda alguna dicho terreno y territorio como un libre y franco Alodio, con todos los Derechos Dominicales, y con la jurisdiccion al Sugeto que levanta dicho Pueblo, con quanta mas razon parece que es justo se me conceda a mi que a un mismo tiempo levanto dos Poblaciones en dicho territorio de Biure con el Real Palacio de las Reales Entregas y otro en la Villa de Figueras, y que por otra parte son mias las muchas tierras que voy à repartir entre dichos colonos, y demas, he de desembolsar el Dinero necesario para redimir dicha jurisdiccion por no verme ni hallarme confundido en ella con el Bayle de la Villa de Figueras, perteneciendome por otra parte como me pertenece de Justicia como à Poblador de las referidas dos Poblaciones.

9ª. El medio de aumentar, y conseguir un crecido numero de Vecinos en las Poblaciones, es el de fomentar en ellas el Comercio, y las artes, los que se consigue

con mucha prontitud por medio de las Ferias que se celebran en ellas, à cuyo fin suplico tambien à S.M. se digne concederme para dicha poblacion de S. Luis tres ferias en cada un año perpetuamente, las que deberan empezar à celebrarse luego que dicha Poblacion tenga algun numero de Vecinos à las quales por los medios que tomare aunque de bastante costo concurriran luego las Gentes de los muchos Pueblos Vecinos al referido S. Luis con sus Ganados, y frutos, y los muchos Artesanos y comerciantes que tiene la Villa de Figueras, y otras Poblaciones mayores de aquel territorio acudirán tambien a sus Artefactos y generos é insensiblemente se aumentaran y tomaran tanto buelo dichas Ferias, de modo que pasaran tambien à concurrir en ellas los Franceses rayanos à aquellas Fronteras con sus ganados, y Mercaderias lo que con efecto es aumentar nuestro comercio, y por consiguiente hacer otro servicio de mucha consideracion al Estado, y à la Patria.

10^a. La primera de dichas Ferias Suplico à S.M. sea el dia de la Adoracion de los Santos Reyes à 6 Enero, la segunda al dia 2 de las fiestas de la Pasqua de la Resurreccion del Señor, y la tercera el dia 25 de Agosto dia de S. Luis, que será el Santo titular de dicha Poblacion, en el qual se celebrarán los dias de la Reyna nuestra Señora, dignisima Protectora de la expresada Poblacion, cuyas ferias deberan durar tres dias cada una, y esta concesion Suplico à S.M. se digne hacerme con los mismos derechos y preeminencias que tiene concedidas las suyas la Villa de Figueras, la de Torroella de Mongui, y otras de aquel territorio en otros dias del año, con lo que no podran aquellas hacer mala obra alguna à estas.

11^a. Como me ha de costar mucho caudal la fabrica de los edificios de Carniceria, Hornos, y Panaderia, y lo demas que tengo espresados antecedentemente para S. Luis, y asimismo el fomentar las referidas Ferias, embiando à ellas principalmente en los primeros años mercaderias y Ganados à mi cuenta, Suplico à S.M. que los referidos Derechos de carniceria, Panaderia, Posada etc. sean propios de mi casa, de modo que las pueda hacer administrar à mi cuenta, ò bien arrendarlos en el modo y forma que me combenga y juzgue util al fomento de aumento de los Vecinos de dicha Poblacion.

12^a. En el supuesto que la mencionada Poblacion de S. Luis ha de ser una de las mas respetables de todo aquel fertil, y rico Pais del Ampurdan, es preciso pensar en sus principios en el establecimiento, y hermosura de sus Calles, y Plazas, con cuyo motivo Suplico à S.M. que persona alguna no pueda levantar Casas, ni formar Calles en dicha Poblacion, y su territorio sin permiso, y conocimiento mio, que como à Señor jurisdiccional de dicha Poblacion debo quedar encargado de este ramo de Policia y lo mismo Suplico para la Poblacion de Biure.

13^a. Suplico asimismo à S.M. la concesion perpetua de todas las aguas de dicho lugar de Biure, su termino, y territorio del pequeño Rio Llobregat, del arroyo llamado Ricardell, y demas pequeños arroyos que hacen su curso por dicho termino, como y las de las Fuentes, y las Subterranas para regadios, y el abasto de aquellas dos Poblaciones y para los demas fines que las considere utiles, y convenientes.

14^a. Por lo que respecta al curato que se ha de erigir en dicha Poblacion de S. Luis suplico tambien à S.M. que sea del Patronato, de mi casa herederos, y Subcesores perpetuamente, nombrando Yo y los mios tanto en la primera presentacion como en las Subcesivas vacantes los Sugetos que considere dignos y habiles para dicho ministerio, los quales deberan presentarse al Reverendo Obispo de Gerona para que los mande examinar, y encontrandoles habiles se les conferira dicho Curato sin necesitar otros prerequisites de mi presentacion, o la de mis herederos y la habilitacion de sus exámenes, y en el caso de no encontrar habil à alguno de los Sugetos, que Yo, ò los mios les presentemos, no debemos perder por esto el referido derecho de Patronato, si que solo y unicamente Seremos obligados à presentarle otros Sugetos hasta que encuentre alguno habil para dicho ministerio, y Curato.

15^a. Debe cada una de dichas Poblaciones es decir la de S. Luis y la de Biure tener su termino, y territorio Separado, à fin de que cada uno de los dos Alcaldes que nombrare para cada una de las mismas sepa donde llega, y hasta donde se extiende su jurisdiccion, por lo que suplico à S.M. el permiso para poder mojonar y dividir en dos dicho termino, y territorio de Biure, segun lo juzgue Yo conveniente y util à las expresadas dos Poblaciones y à sus Vecinos.

16^a. Espero que S.M. se dignará concederme lo que va notado y suplicado en esta mi publica Escritura de obligacion, pues no es mas que lo que se acostumbra conceder à los nuevos Pobladores y prometo que en el espacio de quatro a cinco años contaderos desde el dia de esta concesion tendre levantadas las referidas trenta casas, y habitadas con sus respectivos colonos à razon de quince para cada una de dichas Poblaciones, y que asimismo en el espacio de doce a catorce años contaderos desde el dia de la referida concesion, tendre tambien correntes, y en estado de Servir los mencionados edificios publicos de S. Luis, y los dos Palacios de las Reales Entregas expresadas, los quales prometo conservar, y cuidar à fin de que esten en el estado que corresponde no solo para ser habitados por las Serenissimas Infantas en los referidos casos de Reales Entregas, sino tambien para otras qualesquiera ocasion en que S.M. ù otra persona Real pasase por aquel Pais, y se dignase alojarse en las mismas, en cuyos casos tanto Yo como mis herederos les desocuparemos, y desavitaremos a fin de que S.M. y sus dignos Subcesores se sirvan disponer de ellos à su arbitrio, y soberano agrado.

17^a. Por ultimo solo me queda que suplicar à S.M. se digne mandar al Real y Supremo Consejo de Castilla, que me dè otra Cedula de Poblador en que consten no solo las obligaciones que me impongo y que van anotadas en esta publica Escritura, sino tambien las concesiones y gracias que en la misma van descritas, y suplicadas cuya nueva Cedula parece que debe unirse à la primera, quedando esta en todo su valor y fuerza, pues no es mas que una explicacion de lo que implicitamente ba comprendido en la misma, y luego que la tenga y se me libre empezaré à trabajar al levantamiento de dichas dos Poblaciones, y à lo demas que tengo prometido hacer en ellas en sus respectivos plazos, y olvidare enteramente el acomodo de mis hijos, pues vivo confiado de que S.M. atendidos mis largos meritos y servicios y principalmente los que se trata en esta Escritura, que son de tanta consideracion, no sólo se dignara poner mi casa y Familia bajo su soberana proteccion y amparo, sino que tambien tendra la bondad su benefico corazon de agraciar à mis hijos con empleos y Prebendas en sus respectivas carreras correspondientes à su nacimiento y à mis muchos Servicios.

Bajo cuyos pactos, y condiciones, que espero de la soberana beneficencia de S.M. seran admitidas, y aceptadas, y reiterando como reitero en esta Escritura por el todo quanto expuse, representé y prometí para la obtencion de la Real cedula despachada à mi favor con fecha 10 de este año de 1796, imponiendo y recargando sobre mi, mis Sucesores, y bienes su mas exacto cumplimiento, y de los mas que aqui queda estipulado, y en tales casos debo segun Leyes y Fueros de estos Reynos: Otorgo que prometo mi fe y palabra à ley de bueno, y leal vasallo, y subdito de cumplir, y guardar todo ello, y cada cosa de por si desde agora para en todo tiempo de siempre jamas, con la debida fec obediencia, lealtad, y vasallage que debo à mi Rey y Señor natural y à los demas que succedieren en esta Monarquia de España, lo mismo que haran mis hijos, herederos, y Subcesores, ofreciendo para mayor Solemnidad de esta obligacion presentarla y ponerla A L.R.P. de S.M. y ratificarla si fuese necesario, la qual de mi libre grado y voluntad, juro en mi anima por mi y aquellos en la forma que mas haya lugar en derecho, de que el infrascrito Escribano que le autoriza, da fe, obligando como obligo al cumplimiento, firmeza y estabilidad de quanto en ella se contiene mis bienes presentes y futuros, y todos los demas derechos y acciones que por qualquiera titulo ò razon me tocan, ò tocar puedan generalmente sin reserva alguna, y especial y señaladamente à su execucion, cumplimiento, y observacia, sugeto y obligo por expresa, tacita, y principal hipoteca lo mejor, y mas bien parado de todo ello bajo expresa clausula de non alienando, habiendo en ella por insinuadas todos los demas requisitos, vinculos, y firmezas de estilo y derecho que para su mayor validacion se requieren, pues aunque en ella no se contengan los doy por expresados, y quiero se entienda adornada de todas las clausulas, y circunstancias al caso tocantes, sobre que le añado fuerza à fuerza, y contrato à contrato, y suplico à S.M. se digne haber por suplido qualquiera defecto, y estimada en todo, como dimanada del amor y celo que me impele à su Real servicio y bien del Estado, y prometo bajo la misma fe y palabra de que bien y verdaderamente se quadarà el servicio de S.M. y cumplira todo lo que de Derecho, y soy obligado à hacer, y cumplir y que en contra ello, Yo y mis Here-

deros no iremos, vendremos, ni pasaremos directe ni indirecte en tiempo alguno, por ninguna manera, causa ni razon, y lo contrario haciendo consiento incurrir en las penas establecidas por las Leyes, Fueros y Estatutos del Reyno contra los que faltan á la palabra y fe debida à su Rey y Señor Natural, à cuyo Regio poderio y su Supremo Tribunal me someto, y lo recibo por sentencia pasada en cosa juzgada, con renunciacion de otras qualesquiera Leyes que me pudieran ser favorables: En cuya firmeza asi lo otorgo y firmo en esta Imperial, y coronada Villa de Madrid à doce de Junio de mil setecientos noventa, y seis ante el presente escribano del Colegio de ella, y testigos que lo son Don Josef de Ondategui, Don Josef Manuel Cebrero de Losada, Don Bartolome Villar, vecinos y residentes en la misma, è Yo el dicho Escribano de todo ello y del conocimiento del otorgante doy fee. = Don Josef de Masdevall = Ante mi Francisco Valcarce.

Yo el dicho Francisco Valcarce, Escribano del Rey nuestro Señor, Receptor de los Reales Consejos, Notario apostolico por autoridad apostolica, y del colegio de esta Corte, presente fui à lo que dicho es, y en fe de ello lo signo y firmo = Lugar del Signo = Francisco Valcarce”.

NOTES

1. Veure les obres clàssiques com ara:
  - J. BOTET i SISÒ *La provincia de Gerona* dins la geografia de Catalunya dirigida per Carreras Candi.
  - *Els Castells Catalans*, obra col·lectiva, especialment el volum II, Ed. Rafael Dalmau, Barcelona (1969).
  - JOAN BADIA, *L'Arquitectura Medieval de l'Empordà*, vol IIa. Diputació de Girona (1978).

El text de Botet i Sisò ha estat transcrit darrerament dins del programa de la festa major de Biure d'Empordà corresponent a l'any 1990, il·lustrat amb diverses fotografies i complementat amb altres textos.
2. Per un resum de la seva vida i obra veure: S. CAÑIGUERAL i ALTRES. *Homes de Ciència Empordanesos*. Carles Vallés editor. Figueres (1985).

Per una completa biografia, especialment del seu vessant mèdic, veure: J. RIERA, *José Masdevall y la medicina española ilustrada*. Ed. del Seminario de Historia de la Medicina, Valladolid (1980).
3. El castell de Bellver, de Llers, apareix esmentat de vegades com castell d'en Biure. A més, existí el Castell de Biure de Queixàs al terme de Cabanelles (veure nota 8). A la comarca del Berguedà, municipi de Sagàs, hi ha Biure de Berguedà, amb l'antiga parròquia de Sant Martí de Biure. A la Conca de Barberà existeix Biure de Gaià, municipi de les Piles, amb el Castell de Biure, de llarga història.
4. PERE DE MARCA. *Marca Hispanica Sive limes Hispanicus*. París 1688. El text concret diu: "...consecrandam Ecclesiam in honore Sancti Iohannis constructam ad ipsa Crosa cujus vocant Bene-Vivere in comitatu pretalatensi...".
5. J.M. MARQUÈS i PLANAGUMÀ. *El Cartoral de Santa Maria de Roses (Segles X-XIII)* (ROSES). Institut d'Estudis Catalans. Barcelona (1986). Document núm. 21.
6. J.M. MARQUÈS i PLANAGUMÀ. *Els Pergamins de la Mitra (891-1687)* (MITRA). Arxiu Diocesà de Girona. Girona (1984), Doc núm. 104.
7. J. MARQUÈS i CASANOVAS, Ll. Constants i Serrat. *Navata*. Girona (1985) (NAVATA). Apèndix XXX.
8. M. BAIG, S. BOSCH. *El Castell de Biure de Queixàs*. Treball en preparació.
9. R. TORRENT ORRI. *Figueras Villa Real*. Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, (1966-67) pag. 15.
10. MITRA. Doc. núm. 593.
11. MITRA. Doc. núm. 760.
12. MITRA. Doc. núm. 810.
13. MITRA. Doc. núm. 815.
14. Biblioteca Palau de Peralada (BPP). Arxiu. Sec. E doc. núm. 335.
15. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA). Cancelleria. Reg. 1392 fol. CXXIII.
16. Pergamins de la Mitra. Obr. cit.
17. M. GOLOBARDES VILA. *El Convento del Carmen de Peralada* (CARMEN). Publicaciones de la Biblioteca del Palacio de Peralada. Barcelona (1953).
18. M. GOLOBARDES VILA. *Els Remences dins el quadre de la pagesia Catalana fins el segle XV* (REMENCES). Edicions del Palau de Peralada (1970).
19. El Cartoral de Santa Maria de Roses. Obr. cit.
20. P. VAYREDA i OLIVES. *El Priorat de Lladó i les seves filials* (LLADÓ). Biblioteca Balmes. Barcelona (1931).
21. Marca Hispanica. Obr. cit.
22. BPP. Arxiu. Secció A (bis).
23. NAVATA. Apèndix XVIII.
24. Marca Hispanica. Doc. 1264.
25. ROSES. Doc. núm. 54.
26. LLADÓ. Doc. núm. 23.
27. NAVATA. Apèndix XXX.

28. MITRA. Doc. núm. 293.
29. MITRA. Doc. núm. 687.
30. MITRA. Doc. núm. 726.
31. MITRA. Doc. núm. 770.
32. ROSES. Doc. núm. 75.
33. REMENCES. Doc. núm. LXXII.
34. MITRA. Doc. núm. 359.
35. MITRA. Doc. núm. 1072.
36. REMENCES. Doc. núm. CXXI.
37. El Convento del Carmen de Peralada. Obr. cit.
38. REMENCES. Doc. núm. CXXV.
39. REMENCES. Doc. núm. CXXXIX.
40. REMENCES. Doc. núm. CXL.
41. MITRA. Doc. núm. 1561.
42. REMENCES. Doc. núm. CLXII.
43. Veure la transcripció que apareix en el capítol dedicat al poble de Llers de l'Arquitectura Medieval de l'Empordà. Vol. IIa. Obr. cit.
44. BPP. Arxiu. Sec. E. doc. num. 364.
45. ACA. Cancelleria, Reg. 2152, fol. CXIII.
46. ACA. Cancelleria, Reg. 2155, fol. LII.
47. MITRA. Doc. núm. 1585.
48. Els Castells Catalans. Capítol sobre el Castell de Cartellà.
49. S. SOBREQÜÉS. *Guerra Civil a l'Empordà*. Barcelona (1963).
50. J. IGLÉSIES FORT. *El fogatge de 1553*. Estudi i Transcripció (2 vol). Fundació Vives Casajuana, Barcelona (1979-81).
51. J. IGLÉSIES FORT. *Estadístiques de població de Catalunya el primer vicenni del segle XVIII* (3 vol). Fundació Vives Casajuana, Barcelona (1979).
52. J. IGLÉSIES FORT. *El Cens del Comte de Floridablanca 1787* (2 vol). Fundació Vives Casajuana, Barcelona, (1969-70).
53. Els Castells Catalans. Castell de Biure de Gaià.
54. El Convento del Carmen de Peralada. Obr. Cit.
55. MITRA. Doc. núm. 760.
56. El priorat de Lladó i les seves filials. Obr. cit.
57. Els Castells Catalans.
58. Els Castells Catalans.
59. Archivo Histórico Nacional (AHN). Estado. Leg. 2471.
60. ACA. Reial Audiència. Audiència Política. Reg. 381, fol. 102 (*Cartes Acordades*).
61. ACA. Reial Audiència. Audiència Política. Reg. 493, fol. 87 (*Diversorum*).
62. AHN. Estado. Leg. 2471. Carta sense numeració.
63. AHN. Consejos. Leg. 6123, núm. 11.
64. AHN. Estado. Leg. 2471.
65. H. CAPEL i altres autors. *Los Ingenieros Militares en España Siglo XVIII*. Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona (1983).
66. AHN. Estado. Leg. 2471, (s/n).
67. AHN. Estado. Leg. 2471, (s/n).
68. AHN. Estado. Leg. 2471, (s/n).
69. AHN. Estado. Leg. 2471, (s/n).
70. AHN. Estado. Leg. 2471, (s/n).
71. E. RODEJA GALTER. *Notícies Històriques de Figueras*. (4 volums).
72. RIERA. Obra citada.
73. Archivo Palacio Real (Madrid). (APR). Expediente de José de Masdevall. Reg. 651/11.
74. AHN. Consejos. Leg. 8964, núm. 45.
75. APR. Expediente de José de Masdevall.
76. A. ORTELIUS. *Theatrum orbis terrarum. Antuerpiae, apud Ioannem Baptistam Usintium* (1603).
77. *Cartografia de Catalunya, Segles XVIII-XVIII*. Catàleg de l'exposició. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona (1986).
78. Cartografia de Catalunya. Obr. cit.

79. E. RODEJA. Obra citada.
80. E. RODEJA. Obra citada.
81. *Campañas en los Pirineos a finales del Siglo XVIII*. Tomo III, Campaña de Catalunya. Servicio Histórico Militar. Madrid (1954)
82. M. BAIG. *La fundació de la vila de Sant Miquel de Colera*. Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, Figueres (1987).
83. AHN. Consejos. Leg. 6123, núm. 11.
84. AHN. Consejos. Leg. 6883, núm. 15.
85. Podria tractar-se del barri conegut com *del castell*, situat precisament a ponent del nucli principal, en la vessant de l'antic castell de Biure? És un tema a confirmar.
86. Homes de Ciència Empordanesos. Obr. cit.
87. *Guerra de la Independència*. Vol. V. Servicio Histórico Militar. Madrid. (1981).